

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 9-10 grudnia 2014 r. na kierunku "filologia" prowadzonym w ramach obszaru nauk humanistycznych na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim realizowanych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na Wydziale Filologii i Pedagogiki Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodnicząca: prof. dr hab. Mirosława Buchholtz - członek PKA

członkowie: prof. dr hab. Mirosław Pawlak - ekspert PKA
dr hab. Marek Cieszkowski - ekspert PKA
mgr Łukasz Łukomski - ekspert ds. formalno-prawnych PKA
Karolina Bobusia - ekspert ds. studenckich PKA

Krótką informacją o wizytacji

Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na kierunku „filologia” prowadzonym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia na Wydziale Filologii i Pedagogiki Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie.

Wizytacja odbyła się z własnej inicjatywy Komisji w ramach harmonogramu ustalonego na rok akademicki 2014/2015. Rozpoczęcie wizytacji poprzedziło zapoznanie się członków Zespołu Oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej (ZO PKA) z *Raportem samooceny* przekazanym przez władze Uczelni, ustalenie podziału kompetencji w trakcie wizytacji oraz sformułowanie wstępnie dostrzeżonych problemów. W toku wizytacji Zespół spotkał się z władzami Uczelni i Wydziału prowadzącego oceniany kierunek, analizował dokumenty przedstawione przez Władze Uczelni i Wydziału na potrzeby wizytacji, przeprowadził hospitację zajęć i wizytację bazy dydaktycznej, odbył spotkania ze studentami i pracownikami realizującymi zajęcia na ocenianym kierunku, przeanalizował wylosowane prace dyplomowe.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę¹.

¹Punkty 1 – 8 wraz z podpunktami odpowiadają kryteriom określonym w statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

- 1) Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki,

Wszechnica Polska Szkoła Wyższa w Warszawie została powołana decyzją Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 lutego 2001 r. i wpisana do rejestru niepaństwowych Uczelni zawodowych pod numerem 56z. Decyzją nr DSW-3-JP-4003-851/05 z dnia 4 maja 2006 r. Minister Edukacji i Nauki nadał Wydziałowi Nauk Społecznych i Filologii uprawnienie do prowadzenia studiów pierwszego stopnia na kierunku "filologia". Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego wydał w dniu 3 sierpnia 2010 r. decyzję nr MNiSW-DNS-WUN-6022-8655-2/IŻ/10, na mocy której nadał uprawnienie do prowadzenia studiów drugiego stopnia na kierunku "filologia". Obecnie kształcenie na kierunku „filologia” prowadzone jest na Wydziale Filologii i Pedagogiki, który powstał na mocy decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego nr MNiSW-DNS-WUN-6012-11324-2/AB/10 z dnia 24 września 2010 r. w drodze przekształcenia wcześniej funkcjonującego w Uczelni Wydziału Nauk Społecznych i Filologii. Powstanie i funkcjonowanie Wydziału jest konsekwencją systematycznego wdrażania misji Uczelni, której główną zasadą było od momentu jej powstania krzewienie kultury, umiejętności metodycznych w nauczaniu i nauczanie języków obcych.

Aktualna Misja i Strategia Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie została opracowana zgodnie z celami rozwoju szkolnictwa wyższego przyjętymi w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL) i Strategii Rozwoju Szkolnictwa Wyższego w Polsce do 2020 roku. Misja i Strategia Rozwoju Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie na lata 2012-2020 zostały przyjęte Uchwałą nr 21/2012 Senatu Uczelni z dnia 18 grudnia 2012 r. Natomiast tekst jednolity Strategii Rozwoju wraz z wprowadzonymi zmianami został zawarty w Uchwale nr 11/2013 Senatu Uczelni z dnia 19 grudnia 2013 r. Projekt Strategii Rozwoju Wydziału Filologii i Pedagogiki Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie został pozytywnie zaopiniowany Uchwałą Rady tego Wydziału nr 6/2012 z dnia 21 października 2012 r. i stanowi załącznik do tej Uchwały.

Uczelnia uznaje za swoje kluczowe zadanie poprawę jakości kształcenia, postrzegając proces kształcenia jako zintegrowane działanie na rzecz wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Określone w Misji i Strategii sfery działań Uczelni obejmują kształcenie na potrzeby krajowego, regionalnego i europejskiego rynku pracy, jak również badania naukowe oraz współpracę z otoczeniem społecznym.

Opracowana i wdrożona koncepcja kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na kierunku „filologia” wiąże się ściśle z misją Uczelni, która zakłada propagowanie języków obcych i wiedzy o krajach jako ważnego czynnika kształtującego zaangażowane postawy obywatelskie. Oferowane obecnie specjalności (filologia angielska, filologia niemiecka, filologia hiszpańska i filologia rosyjska) opierają się na otwartej koncepcji studiów filologicznych, która zapewnia dużą przestrzeń dla różnorodności i innowacyjności oraz umożliwia tworzenie w przyszłości nowych specjalności filologicznych w powiązaniu z zasobami kadrowymi i lokalowymi Uczelni oraz wyzwaniem ciągle zmieniającego się rynku pracy. Zdobyta wiedza i umiejętności pozwalają absolwentom „filologii” na odgrywanie aktywnej roli zawodowej i społecznej w złożonym i zmiennym współczesnym środowisku społecznym i gospodarczym.

- 2) wewnętrznymi i zewnętrznymi interesariuszami uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju.

Zgodnie z dokumentacją przedstawioną w *Raporcie samooceny* oraz podczas wizytacji, interesariusze wewnętrzni (m. in. nauczyciele akademicki oraz samorząd studencki, jak również sami studenci) oraz interesariusze zewnętrzni (reprezentujący głównie placówki edukacyjne) biorą udział w procesie określania koncepcji kształcenia, definiowania efektów kształcenia i dostosowywania do nich programu studiów. Interesariusze zewnętrzni uczestniczą w pracach Wydziałowego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Jednostka konsultuje program kształcenia z absolwentami ocenianego kierunku, jak również z przedstawicielami innych ośrodków akademickich.

Spotkania ZO PKA z kadrą naukowo-dydaktyczną, przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego oraz studentami wskazują jednak na potrzebę zwiększenia rzeczywistego wpływu tych interesariuszy na tworzenie koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, a zwłaszcza określanie celów i efektów kształcenia oraz perspektyw rozwoju. W rozmowach z ZO PKA nauczyciele wskazywali na narzucanie im zbyt szczegółowych i rozbudowanych efektów kształcenia, które prowadzi do biurokratyzowania tradycyjnych relacji pomiędzy nauczycielami akademickimi i studentami. Tworzenie obszernych sylabusów pochłania wiele energii i czasu potrzebnego nauczycielom do przygotowania zajęć, oceny postępów itd.

O ile interesariusze zewnętrzni reprezentujący placówki edukacyjne już od wielu lat ściśle współpracują z Wydziałem Filologii i Pedagogiki Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie, o tyle reprezentanci administracji publicznej, banków, resortu obrony narodowej, wydawnictw oraz instytucji kultury miasta i regionu, którzy licznie przybyli na spotkanie z ZO PKA, wskazali na potrzebę zacieśnienia współpracy i tworzenia programów kształcenia zwiększających szanse absolwentów Wydziału, a zwłaszcza ocenianego kierunku na zatrudnienie. Z wypowiedzi przybyłych na spotkanie osób wynikało, że niektórzy prowadzą zajęcia na Uczelni na kierunkach innych niż „filologia”, a co za tym idzie mają rzeczywisty wpływ na kształtowanie koncepcji kształcenia, programów, celów i efektów kształcenia na tych kierunkach. Objęcie podobnymi, dobrymi praktykami także ocenianego kierunku jest więc możliwe.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci wykazali niewielkie zainteresowanie wpływem na ustalanie koncepcji kształcenia na kierunku „filologia”. Choć nie wiedzieli, jakie organy na Uczelni zajmują się tworzeniem programu studiów oraz do kogo mieliby się udać, aby zgłosić ewentualne uwagi związane z procesem kształcenia, z wypowiedzi niektórych studentów wynikało, że w przeszłości zgłaszali w formie podania skierowanego do Władz Uczelni, uwagi dotyczące przydatności przedmiotu, a ich interwencja odniosła zamierzony skutek. Członkowie samorządu studenckiego pozytywnie ocenili współpracę z Władzami Uczelni w zakresie dotyczącym zarówno ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, jak również we wszelkich innych kwestiach związanych z jego rozwojem. Zaznaczyli, że kwestie dotyczące koncepcji kształcenia poruszane są na posiedzeniach Rad Wydziału, w których uczestniczą. Studenci mają swojego przedstawiciela w Zespole ds. Jakości Kształcenia, na której posiedzeniach poruszane są kwestie bezpośrednio związane z określaniem koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii Jednostki. Oferta kształcenia jest różnorodna i innowacyjna. Istnieje możliwość jej elastycznego kształtowania, o czym świadczy tworzenie nowych specjalności.

2) Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na kierunku „filologia”. Studenci mają zapewnione przedstawicielstwo w gremiach zajmujących się formułowaniem koncepcji kształcenia, w tym możliwość zgłaszania swoich uwag odnośnie do celów i efektów procesu kształcenia.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

- 1) Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; opis efektów jest publikowany.

Koncepcja kształcenia na kierunku „filologia” została opracowana i wdrożona z uwzględnieniem wymogów wynikających z rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie krajowych ram kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego (Dz. U. 2011 nr 253 poz. 1520) oraz wymogów dotyczących kształcenia nauczycieli zawartych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 17 stycznia 2012 r. (Dz. U. 2012 nr 25 poz. 131). Jest ona również zgodna z zakładaną koncepcją rozwoju ocenianego kierunku i kwalifikacjami zatrudnionej kadry naukowo-dydaktycznej. Efekty kształcenia dla kierunku „filologia” zatwierdzono w drodze Uchwały Senatu Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie nr 1/2012 z dnia 30 marca 2012 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunku „filologia” na poziomie pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim. Efekty kształcenia sformułowano w odniesieniu do jednego obszaru kształcenia – obszaru nauk humanistycznych. Wskazano przy tym trzy dyscypliny naukowe, do których efekty kształcenia się odnoszą: językoznawstwo, kulturoznawstwo i literaturoznawstwo.

Opracowana koncepcja kształcenia, nawiązując w swej strukturze do obszarowych efektów kształcenia, obejmuje wszystkie 3 kategorie, tj. wiedzę, umiejętności oraz kompetencje społeczne; umożliwia ona sprawdzenie osiągnięcia efektów kierunkowych i przedmiotowych przy realizacji celów i szczegółowych efektów kształcenia, które przypisano poszczególnym modułom. Opisy odpowiadają założonej strukturze kwalifikacji absolwenta, które opracowano kompleksowo dla absolwenta studiów pierwszego i drugiego stopnia kierunku „filologia” jednak bez uwzględnienia specyfiki danej specjalności.

² według przyjętej skali ocen: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, niedostatecznie;

Matryce efektów kształcenia zostały sporządzone zgodnie z wzorcowymi efektami kształcenia i uwzględniają: a) efekty kształcenia na kierunku; b) opis kierunkowych efektów kształcenia; c) odniesienie efektów kształcenia do obszaru wiedzy; d) zasadniczą matrycę przedmiotowych efektów kształcenia z podziałem na wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. Kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia są spójne i tworzą logiczną całość.

Szczegółowy opis efektów kształcenia jest dostępny dla studentów w Dziekanacie Wydziału Filologii i Pedagogiki w wersji papierowej, został również opublikowany w wersji elektronicznej na stronie internetowej Uczelni. Podczas spotkania z ZO PKA studenci pozytywnie ocenili dostępność opisu założonych efektów kształcenia. Potwierdzili też, że podczas pierwszych zajęć w danym semestrze nauczyciele akademicki podają do wiadomości program przedmiotu z przypisanymi efektami kształcenia, które obejmują wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne, wykaz obowiązującej literatury oraz warunki i formę zaliczenia, co jest zgodne z obowiązującym w Uczelni *Regulaminem studiów*.

- 2) efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne,

Efekty kształcenia dla kierunku „filologia” i poszczególnych specjalności (filologia angielska, filologia niemiecka, filologia hiszpańska i filologia rosyjska) zostały sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalają na odpowiednie ukształtowanie i funkcjonowanie systemu ich weryfikacji. Również studenci pozytywnie odnieśli się do kwestii przejrzystości i przystępności zakładanych efektów kształcenia, chociaż ich wiedza na ten temat wydaje się być na razie dość ograniczona. Studenci w większości nie znają terminologii związanej z Krajowymi Ramami Kwalifikacji, tylko nieliczni obecni na spotkaniu z ZO PKA potrafili wskazać typologię efektów kształcenia. Nie byli też w stanie ocenić spójności kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia, ponieważ nie interesowali się tymi zagadnieniami, chociaż Jednostka prowadząca kształcenie na ocenianym kierunku zapewnia dostęp do informacji o efektach kierunkowych i przedmiotowych, z podziałem na poszczególne moduły.

- 3) jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

Na kierunku „filologia” został wypracowany i wdrożony logiczny system oceny efektów kształcenia, który umożliwia systematyczną (zarówno etapową, jak i końcową) weryfikację zakładanych celów oraz ocenę osiągnięcia efektów kształcenia.

Do podstawowych metod weryfikacji osiąganych efektów kształcenia należą: egzaminy pisemne i ustne, testy, dyktanda (stosowane głównie na zajęciach z praktycznej nauki języka obcego oraz fonetyce), kolokwia oraz prace projektowe, także o charakterze naukowym. Szczegółowy sposób weryfikacji efektów kształcenia, realizowanych i osiąganych w ramach poszczególnych modułów i przedmiotów, zawarty jest w kartach przedmiotów, w których, obok podstawowych danych o usytuowaniu przedmiotu w systemie studiów, dołączono opis efektów kształcenia dla przedmiotu (modułu), treści programowe, stosowane w pracy ze studentami metody dydaktyczne, wyliczono nakład pracy studenta (bilans punktów ECTS), opisano formę i warunki zaliczenia przedmiotu (modułu) oraz zalecaną literaturę i pomoce naukowe. Karty przedmiotów sporządzono według jednego, przejrzystego wzorca dla wszystkich specjalności filologicznych. Część z nich wymaga jeszcze

pewnych korekt (m.in. ujednolicenia zapisów dotyczących zalecanej literatury) i drobnych uzupełnień, co nie wpływa jednak w zasadniczy sposób na ich jakość.

W Uczelni stosuje się zgodnie z obowiązującym *Regulaminem studiów* (§ 24, pkt. 2) tradycyjną skalę ocen: bardzo dobry (5,0), dobry plus (4,5), dobry (4,0), dostateczny plus (3,5), dostateczny (3,0) i niedostateczny (2,0). Podczas spotkania z ZO PKA, studenci określili system oceny efektów kształcenia jako zrozumiały. Jasne w ich opinii są także zasady oceniania i zaliczania poszczególnych modułów i przedmiotów.

Podczas wizytacji oglądowi poddano losowo wybrane karty okresowych osiągnięć studenta oraz protokoły zaliczenia przedmiotu. Dokumenty te zostały sporządzone zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. 2011 nr 201 poz. 1188). Zgodnie z § 31 *Regulaminu studiów*, okresem zaliczeniowym jest semestr. Zaliczenie semestru następuje po uzyskaniu w określonych terminach wszystkich przewidzianych planem studiów zaliczeń i egzaminów. Wpisu zaliczenia semestru dokonuje Dziekan. Warunkiem dopuszczenia studenta do egzaminu jest zaliczenie ćwiczeń, przedłożenie egzaminatorowi indeksu i aktualnej karty egzaminacyjnej oraz wypełnienie zobowiązań finansowych wobec Uczelni. Zaliczenia zajęć dokonuje nauczyciel prowadzący zajęcia według zasad określonych w karcie przedmiotu. Zaliczanie poszczególnych przedmiotów zostaje potwierdzone w dokumentacji, obejmującej indeks, kartę egzaminów i zaliczeń oraz protokół. Oceny uzyskane w formie odpowiedzi ustnych i pisemnych pozostają w dokumentacji osoby prowadzącej zajęcia. Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w *Raporcie samooceny* oraz wynikającymi z przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji na kierunku „filologia” stosuje się ocenę bieżącą (dokonywaną w trakcie realizacji danego modułu bądź przedmiotu) oraz ocenę końcową – na zakończenie zajęć z danego modułu bądź przedmiotu.

Jednym z efektów etapowej oceny efektów kształcenia jest odsiew studentów, który na kierunku „filologia” jest stosunkowo wysoki i dotyczył w roku akademickim 2013/2014 285 studentów, w tym na studiach pierwszego stopnia 237 studentów (49 na studiach stacjonarnych i 188 na studiach niestacjonarnych) oraz na studiach niestacjonarnych II stopnia 48 studentów (Uczelnia nie prowadzi stacjonarnych studiów drugiego stopnia). Wśród przyczyn odsiewu wymienia się m.in.: 1) niezaliczenie semestru, niezłożenie pracy dyplomowej; 2) rezygnację ze studiów spowodowaną utratą pracy i brakiem środków na opłatę czesnego; 3) problemy rodzinne (zapewnienie opieki członkom rodziny) oraz 4) wyjazd za granicę lub do innego miasta. Odsiew studentów w kilku ostatnich latach utrzymuje się na dość wysokim poziomie i jest znacznie większy na studiach I stopnia. Największy odsiew studentów notuje się w trakcie pierwszego semestru, co na studiach filologicznych jest zjawiskiem dość typowym w skali całego kraju.

Całościowa analiza prac etapowych na wszystkich specjalnościach (Załącznik 4 Część I) wykazała, że system etapowej weryfikacji założonych efektów kształcenia funkcjonuje jedynie do pewnego stopnia właściwie, w niektórych przypadkach stwierdzono znaczne uchybienia w sprawdzaniu i ocenie prac pisemnych. I chociaż samo opracowanie testów oraz ich stopień trudności nie budzą poważniejszych zastrzeżeń, to podstawową ich wadą jest to, że weryfikują one głównie wiedzę encyklopedyczną, a nie proceduralną. Dużym problemem jest także niestaranność w sprawdzaniu prac (w części z nich niektóre błędy nie zostały w ogóle zaznaczone) oraz sposób ich oceny (wystawione oceny nie są adekwatne). Niekiedy trudno się zorientować, jakie kryteria oceny zostały przyjęte przez nauczyciela akademickiego (por. załącznik nr 4). W tym kontekście należy zwrócić także uwagę na fakt, że

na „filologii” brak jest jeszcze spójnego systemu archiwizowania egzaminacyjnych prac pisemnych oraz systemowego dokumentowania efektów kształcenia.

Jednostka częściowo prowadzi kształcenie na odległość z przedmiotów pedagogika oraz informatyka. Studenci pozytywnie oceniają tę formę prowadzenia zajęć. Zaznaczają, że weryfikacja uzyskanych efektów kształcenia nie różni się od przedmiotów prowadzonych w sposób tradycyjny, tj. z równą częstotliwością jak zaliczenia i egzaminy kończące zajęcia dydaktyczne.

Efekty kształcenia podlegają weryfikacji także w ramach praktyk zawodowych, które na „filologii” stanowią integralną część realizowanego programu kształcenia, są zgodne z wybraną specjalizacją w ramach modułu specjalnościowego i dotyczą zarówno studentów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych wszystkich specjalności. Wymiar praktyk przewidziany planem studiów wynosi 120 godzin. Praktyki w ramach modułu nauczycielskiego odpowiadają wymogom dotyczącym kształcenia nauczycieli zawartym w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 17 stycznia 2012 r. (DZ. U. 2012 nr 25 poz. 131). Celem praktyk studenckich jest przygotowanie absolwentów Uczelni do zawodu przez wzbogacenie procesu dydaktycznego o wiedzę i doświadczenie zdobyte w instytucjach publicznych i zakładach pracy. Praktyki studentów studiów stacjonarnych odbywają się w przerwie pomiędzy semestrem zimowym i letnim, natomiast studenci studiów niestacjonarnych odbywają praktyki zawodowe w trakcie II i III roku studiów w terminie uzgodnionym z Biurem Praktyk. Nadzór nad organizacją praktyk sprawuje Dziekan, a ich organizacją zajmuje się Kierownik Biura Praktyk Studenckich. Student odbywający praktyki uzgadnia miejsce oraz szczegółowy program realizacji praktyki z zakładowym opiekunem praktyk. Realizacja praktyk odbywa się pod kierunkiem zakładowego opiekuna praktyki. Student może się ubiegać o zaliczenie praktyki na podstawie uzyskanego poza Uczelnią doświadczenia zawodowego. Zaliczenia praktyki w takich przypadkach dokonuje Dziekan. Praktyki zawodowe odbywają się w placówkach szkolnych, redakcjach wydawnictw, biurach tłumaczeń, firmach zagranicznych bądź firmach polskich współpracujących z firmami zagranicznymi, organizacjach międzynarodowych itp. Szczegółowe zasady dotyczące praktyk są opisane w *Regulaminie studiów* (§ 36), *Regulaminie praktyk zawodowych* oraz *Regulaminie praktyk pedagogicznych*, stanowiącym załącznik nr 1 do Uchwały nr 17/2012 Rady Wydziału Filologii i Pedagogiki z dnia 21 września 2012 r. Warunkiem zaliczenia praktyk jest ich odbycie zgodnie z indywidualnym planem praktyk oraz przedłożenie dziennika praktyk, który powinien zawierać m. in.: opinię zakładowego opiekuna praktyk wraz z potwierdzeniem odbycia całego okresu praktyki; systematyczny zapis wykonywanych zadań; uwagi studenta o odbytej praktyce. Odbycie praktyki potwierdza w dzienniku praktyk Kierownik Biura Praktyk Studenckich, a zaliczenia praktyk w indeksie dokonuje Dziekan. Informacje dotyczące praktyk dostępne są na stronie internetowej Uczelni: <http://www.wszechnicapolska.edu.pl/studenci/praktyki-studenckie/>.

Analiza zgromadzonej i przedłożonej do wglądu członkom Zespołu Wizytującego dokumentacji wykazała, że system praktyk zawodowych funkcjonuje właściwie, bez zarzutu prowadzona jest także cała dokumentacja.

Jednym z najważniejszych etapów weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia jest proces dyplomowania. Przebieg procesu dyplomowania oraz przebiegu egzaminu dyplomowego został opisany w *Regulaminie studiów* (§ 37-44), zarządzeniu nr 24/2014 Rektora Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie z dnia 20 października 2014 r. w sprawie oceny jakości prac dyplomowych oraz zarządzeniu nr 25/2014 Rektora Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie z dnia 20 października 2014 r. w sprawie zasad

przygotowania prac dyplomowych oraz prowadzenia egzaminów dyplomowych. W dokumentach opisano specyfikę seminarium dyplomowego, określono zasady opieki naukowej nad pracą dyplomową, obowiązki recenzenta, wymagania stawiane pracom dyplomowym, określono zasady oceny pracy dyplomowej oraz przebieg egzaminu dyplomowego. Obowiązujące w Wydziale zasady nie odbiegają od standardów wypracowanych na innych uczelniach w Polsce. I tak: studenci przygotowują prace dyplomową pod kierunkiem promotora w ramach seminarium dyplomowego. Promotora pracy dyplomowej wybiera student spośród nauczycieli akademickich ze stopniem naukowym co najmniej doktora. Dziekan może w wyjątkowych przypadkach upoważnić do kierowania pracą dyplomową także nauczyciela akademickiego spoza Uczelni. Warunkiem zaliczenia pierwszego semestru seminarium dyplomowego jest uzyskanie akceptacji promotora dla przedstawionego tematu i konspektu pracy dyplomowej. Warunkiem zaliczenia ostatniego semestru seminarium jest złożenie pracy dyplomowej w ustawowym terminie. Po przyjęciu pracy dyplomowej promotor i recenzent dokonują jej oceny. Warunkiem dopuszczenia do egzaminu dyplomowego jest złożenie z wynikiem pozytywnym wszystkich egzaminów objętych planem studiów, uzyskanie zaliczeń wszystkich wymaganych przedmiotów i praktyk, uzyskanie pozytywnej oceny z pracy dyplomowej wystawionej przez promotora i recenzenta oraz uregulowanie wszelkich zobowiązań wobec Uczelni. Egzamin dyplomowy odbywa się przed Komisją Egzaminacyjną powołaną przez Dziekana. Przewodniczącym Komisji jest Dziekan, Prodziekan lub upoważniony nauczyciel akademicki posiadający stopień naukowy. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym, obejmuje on sprawdzian wiedzy z przedmiotów kierunkowych oraz tematyki pracy dyplomowej i odbywa się w języku specjalności. Podstawą obliczenia ogólnego wyniku studiów są: średnia ważona ocen przewidzianych planem studiów, ocena pracy dyplomowej oraz ocena z egzaminu dyplomowego. Ukończenie studiów następuje po złożeniu egzaminu dyplomowego z wynikiem co najmniej dostatecznym. Absolwent otrzymuje dyplom ukończenia studiów wyższych. Szczegółowe informacje dla studentów dotyczące procesu dyplomowania są dostępne na stronie internetowej Uczelni:

<http://www.wszechnicapolska.edu.pl/studenci/seminaria-dyplomowe-i-obrony/>.

W wybranych losowo teczkach absolwentów znajdowały się wszystkie wymagane dokumenty związane ze złożeniem egzaminu dyplomowego. Analiza wydanych dyplomów i suplementów oraz protokołów egzaminu dyplomowego wykazała, że sporządza się je poprawnie.

Analiza dokumentacji, dotyczącej organizacji seminariów licencjackich i magisterskich oraz ich obsady, tematyki prac, sporządzania recenzji i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, pokazała, że wymagania stawiane studentom kierunku „filologia” są wprawdzie wystandaryzowane, ale prace dyplomowe tylko do pewnego stopnia prowadzone i oceniane są właściwie (Załącznik 4 Część II). W wielu przypadkach, jak stwierdzono, wystawiono zawyżone oceny. Prace przedstawiają różny poziom merytoryczny i metodologiczny, wszystkie były zgodne z wybraną specjalnością, mniej lub bardziej poprawne pod względem językowym, zazwyczaj z właściwie dobraną bibliografią. Poważnym problemem jest jednak, jak się wydaje, sposób pisania recenzji, formułowanych często w sposób lakoniczny i niemerytoryczny. Można odnieść wrażenie, że niektórzy promotorzy nie rozumieją istoty recenzji i dlatego nie formułują jednoznacznych ocen, ograniczając się do nic nie mówiących ogólników (np. Ocena układu pracy, kolejność rozdziałów, kompletności tez itp. – prawidłowa; Charakterystyka doboru i wykorzystania źródeł – prawidłowa; Ocena formalnej strony pracy – prawidłowa). Ponadto na filologii germańskiej (studia pierwszego

stopnia) znaczna część prac została napisana w języku polskim, co jest nie do przyjęcia w kontekście weryfikacji założonych efektów kształcenia oraz deklarowanej struktury kompetencji absolwenta „filologii” (Załącznik 4 Część II).

Można zatem stwierdzić, że w Uczelni wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne) są weryfikowane. Dla weryfikacji efektów kształcenia dobrano także odpowiednie metody, jednak system weryfikacji funkcjonuje właściwie tylko do pewnego stopnia.

Studenci uczestniczący w spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA byli dobrze zorientowani co do efektów kształcenia i wysoko ocenili możliwość ich osiągnięcia na wszystkich oferowanych specjalnościach filologicznych. Efekty kształcenia oraz treści kształcenia, jak również warunki zaliczenia przedmiotu są dla nich w większości zrozumiałe i nie budzą wątpliwości. Studenci posiadają jednak dość ograniczoną wiedzę na temat możliwości wpływania na zmiany w programach kształcenia. Samorząd Studentów wydaje wprawdzie opinie na ten temat, jednak opinie te, jak podkreślano, wyrażane są wyłącznie w sposób kurtuazyjny i ograniczają się do formalnej akceptacji.

- 4) jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia.

Uczelnia podejmuje działania mające na celu monitorowanie losów absolwentów, w tym kierunku „filologia”. W latach 2010-2014 Biuro Karier rozesłało w formie elektronicznej ankietę do 1729 absolwentów. Zamieszczone w niej pytania dotyczyły: (1) motywów wyboru studiów, (2) stopnia zadowolenia z ukończonego kierunku studiów i specjalności (m. in. poziomu zdobytej wiedzy teoretycznej, umiejętności praktycznych, przydatności odbytych praktyk zawodowych, poziomu i kwalifikacji kadry, warunków lokalowych), (3) zamiaru kontynuacji studiów magisterskich, (4) wpływu ukończonych studiów na status na rynku pracy i pozycję zawodową, a także (5) informacji o charakterze społeczno-demograficznym. Odesłano 159 poprawnie wypełnionych ankiet. Spośród tej liczby 36 absolwentów (22,6%) to absolwenci kierunku „filologia” (18 absolwentów filologii angielskiej, 2 – filologii hiszpańskiej, 6 – filologii niemieckiej oraz 10 – filologii rosyjskiej). Wyniki ankiet pokazują, że po zakończeniu studiów 17 absolwentów (33,3%) kontynuowało pracę wykonywaną już w trakcie studiów, 9 absolwentów (25%) podjęło nową pracę zawodową, a 8 absolwentów (22%) kontynuowało naukę na studiach magisterskich. Według respondentów ukończenie studiów pozwoliło na znalezienie pracy (11 absolwentów, tj. 30,5%), awans w pracy zawodowej (7 absolwentów, tj. 19,4%), uzyskanie wyższych zarobków (9 absolwentów, tj. 25%), zmianę rodzaju pracy (10 absolwentów, tj. 27,7%) oraz rozwój osobisty (30 absolwentów, tj. 83,3%). 26 absolwentów (tj. 72,2%) stwierdziło, że ponownie wybrałoby studia we Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie. Działania podejmowane przez Uczelnię w tym zakresie należy ocenić pozytywnie, mimo że przeprowadzone dotychczas badania ankietowe nie są – ze względu na ilość dostępnych danych – reprezentatywne. Władze Uczelni deklarują kontynuowanie działań w tym zakresie w kolejnych latach oraz wykorzystywanie uzyskanych wyników w doskonaleniu jakości procesu kształcenia.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych **Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego⁴ ZNACZĄCO**

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Zakładane przez Jednostkę efekty kształcenia są spójne, a także zgodne z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji, standardami kształcenia nauczycieli, zakładaną koncepcją rozwoju ocenianego kierunku oraz kwalifikacjami zatrudnionej kadry naukowo-dydaktycznej. Możliwości osiągnięcia kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla poszczególnych modułów kształcenia oraz praktyk wydają się być duże. Oferowane studia mają charakter jednoobszarowy. Opisy założonych efektów kształcenia są powszechnie dostępne dla studentów, którzy nie znają jednak terminologii związanej z Krajowymi Ramami Kwalifikacji.

2) Efekty kształcenia zostały sformułowane w zrozumiałym sposobie i są sprawdzalne.

3) Na kierunku „filologia” został wypracowany i wdrożony przejrzysty system oceny efektów kształcenia, który umożliwia systematyczną weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągnięcia efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia. Stwierdzono, że w kilku punktach system weryfikacji etapowych i końcowych efektów kształcenia (testy, prace zaliczeniowe, proces dyplomowania) nie funkcjonuje właściwie.

4) Uczelnia monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy od 2010 roku, a zgromadzone dotychczas dane wykorzystuje w działaniach jakościowych w ograniczonym zakresie.

3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- 1) Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta

Zgodnie z § 21 Statutu Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie, Uchwałami z dnia 26 września 2014 r. Rada Wydziału Filologii i Pedagogiki zatwierdziła zweryfikowane plany studiów na kierunku "filologia" na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia. Program kształcenia na kierunku „filologia” został opracowany i wdrożony w oparciu o Krajowe Ramy Kwalifikacji. Umożliwia on w zasadzie osiągnięcie każdego z deklarowanych celów i efektów kształcenia oraz ukształtowanie odpowiedniej struktury kwalifikacji absolwenta, która została sformułowana dla absolwenta „filologii” studiów pierwszego i drugiego stopnia bez uwzględnienia specyfiki danej specjalności. W przypadku modułu nauczycielskiego autorzy programu dostosowali liczbę osiąganych efektów kształcenia do wszystkich wymogów sformułowanych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 17 stycznia 2012 r. (Dz. U. 2012 nr 25 poz. 131) w sprawie standardów kształcenia nauczycieli.

Kształcenie na kierunku „filologia” jest realizowane w oparciu o spójny program kształcenia obowiązujący od 1 października 2012 r. (na II i III roku studiów pierwszego i II roku studiów drugiego stopnia) oraz o zmodyfikowany program kształcenia obowiązujący od 1 października 2014 r. (na I roku studiów pierwszego i drugiego stopnia).

Katalog przedmiotów obejmuje cztery grupy modułów, w tym: a) moduł kształcenia ogólnego; b) moduł kształcenia podstawowego; c) moduł kształcenia kierunkowego oraz d) dwa moduły specjalnościowe do wyboru (język biznesu i specjalizacja nauczycielska). Także z dołączonych do *Raportu samooceny* kart przedmiotów wynika, że treści programów oraz metody prowadzenia zajęć i metody weryfikacji osiąganych efektów kształcenia tworzą spójny i przejrzysty system realizacji celów kształcenia. Studenci pozytywnie ocenili możliwość osiągnięcia ogólnych, kierunkowych i specjalnościowych efektów kształcenia, a tym samym zrealizowanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta kierunku.

Studia pierwszego stopnia na kierunku „filologia” (filologia angielska, filologia niemiecka, filologia hiszpańska i filologia rosyjska) trwają 3 lata (6 semestrów). Nakład pracy w całym cyklu kształcenia odpowiada na wszystkich specjalnościach 182 punktom ECTS. Kształcenie odbywa się w ramach 4 modułów: 1) modułu kształcenia ogólnego (175 godzin na studiach stacjonarnych i 150 godzin na studiach niestacjonarnych, co odpowiada 8 punktom ECTS), 2) modułu kształcenia podstawowego (810 godzin na studiach stacjonarnych i 750 godzin na studiach niestacjonarnych, co odpowiada 45 punktom ECTS), 3) modułu kształcenia kierunkowego (710 godzin na studiach stacjonarnych i 450 godzin na studiach niestacjonarnych, co odpowiada 70 punktom ECTS) oraz 4) modułu specjalizacyjnego do wyboru (330 godzin na studiach stacjonarnych i 310 godzin na studiach niestacjonarnych, co odpowiada 59 punktom ECTS). Łączna liczba godzin zajęć dydaktycznych wynosi na studiach stacjonarnych/niestacjonarnych na każdej ze specjalności 2285/1581 godzin (język biznesu) i 2295/1591 godzin (specjalizacja nauczycielska). Absolwenci studiów pierwszego stopnia uzyskują kompetencje językowe na poziomie biegłości C1 (język specjalności) oraz drugiego języka obcego na poziomie samodzielności B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ), posiadają szczegółową wiedzę o języku danej specjalności, literaturze, kulturze i historii danego kraju. Absolwenci studiów pierwszego stopnia przygotowani są do dalszego kształcenia i podjęcia studiów drugiego stopnia.

Studia drugiego stopnia na kierunku „filologia”(filologia angielska, filologia hiszpańska i filologia rosyjska) trwają 2 lata (4 semestry). Nakład pracy w całym cyklu kształcenia odpowiada na wszystkich specjalnościach 121 punktom ECTS. Kształcenie odbywa się w ramach 3 modułów: 1) modułu kształcenia podstawowego (430 godzin na studiach stacjonarnych i 236 godzin na studiach niestacjonarnych, co odpowiada 21 punktom ECTS), 2) modułu kształcenia kierunkowego (600 godzin na studiach stacjonarnych i 600 godzin na studiach niestacjonarnych, co odpowiada 50 punktom ECTS) oraz 3) modułu specjalnościowego do wyboru (500 godzin na studiach stacjonarnych i 240 godzin na studiach niestacjonarnych, co stanowi 50 punktom ECTS). Łączna liczba godzin zajęć dydaktycznych wynosi na studiach stacjonarnych/niestacjonarnych na wszystkich oferowanych specjalnościach 1530/1076 godzin. Absolwenci studiów drugiego stopnia uzyskują kompetencje językowe na poziomie biegłości C2 (język specjalności) oraz drugiego języka obcego na poziomie samodzielności B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ), posiadają zaawansowaną wiedzę o języku danej specjalności, literaturze, kulturze i historii danego kraju. Absolwenci studiów drugiego stopnia są przygotowani do dalszego kształcenia i podjęcia studiów trzeciego stopnia (doktoranckich).

Z analizy zgromadzonej dokumentacji procesu kształcenia oraz rozmów prowadzonych z Władzami Uczelni, Wydziału Filologii i Pedagogiki, Katedry Filologii Angielskiej, Hiszpańskiej, Niemieckiej i Rosyjskiej, studentami wszystkich roczników i specjalności a także reprezentantami samorządu studenckiego wynika, że możliwości osiągnięcia kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia oraz efektów kształcenia przypisanych praktykom zawodowym są duże. Również program praktyk, ich wymiar, forma, czas realizacji oraz dobór miejsca zostały właściwie przemyślane i organizacyjnie przygotowane. Praktyki stanowią na „filologii” integralną część procesu kształcenia. Ponadto program praktyk umożliwia studentom – niezależnie o charakteru praktyki – zdobycie umiejętności praktycznych. Należy dodać, że nadzór nad praktykami ze strony Uczelni jest należyty, a gromadzona na bieżąco dokumentacja prowadzona jest starannie, z zachowaniem wszystkich obowiązujących przepisów. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA pozytywnie ocenili nadzór dydaktyczno-wychowawczy i organizacyjny nad przebiegiem praktyk zawodowych na kierunku „filologia”.

Potwierdzili zawartą w *Raporcie samooceny* informację, że Uczelnia wspiera studentów w doborze miejsc praktyk, w szczególności zwracając uwagę na ich adekwatność do kierunku studiów oraz opis sylwetki absolwenta kierunku studiów. Na wniosek studenta jako praktyka zawodowa może zostać zaliczona wykonywana przez niego praca zawodowa (zatrudnienie na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej) albo prowadzona działalność gospodarcza, jeżeli jej charakter spełnia wymagania programu praktyki i jest zgodny ze studiowanym kierunkiem.

Wątpliwości powstały natomiast po gruntownej analizie liczby efektów kształcenia, które przypisane zostały do obszaru wiedzy, a odnoszą się m. in. do zajęć z PNJO (efekty: K1_W09 i K1_W10), z łaciny (efekt K1_W03) oraz wychowania fizycznego (efekt K1_W06). Zajęcia z PNJO służą przede wszystkim kształtowaniu umiejętności językowych, a nie przekazywaniu wiedzy specjalistycznej – przekazywanie wiedzy nie odbywa się tu w bezpośredni, lecz jedynie pośredni sposób. Ponadto osiągnięcie niektórych efektów wydaje się być mało realne (efekt K1_U05 na zajęciach ze wstępu do językoznawstwa) lub wręcz niemożliwe (efekt K1_U22 na wykładzie z psychologii czy efekt K1_K05 na zajęciach z wychowania fizycznego). Odnosi się zatem wrażenie, że program kształcenia został przeciążony efektami, co może powodować trudności przy sprawdzaniu (efekt K1_K01 ma być sprawdzany na większości zajęć przewidzianych w programie kształcenia) i weryfikowaniu deklarowanych efektów kształcenia. Należałoby zastanowić się nad zredukowaniem liczby efektów kształcenia przypisanych poszczególnym przedmiotom bądź modułom oraz nad ich nowym (ilościowym i jakościowym) rozłożeniem w macierzy. Poza tym autorzy programu kształcenia odpowiednio dobrali poszczególne przedmioty i moduły, dając studentom wszystkich specjalności możliwość wyboru, co jest istotną zaletą programu. Poszczególnym przedmiotom i modułom przypisano zgodnie z obowiązującymi przepisami punkty ECTS. Można by w niektórych (nielicznych zresztą) przypadkach wyrazić pewne zastrzeżenia co do tego, czy liczba punktów ECTS odpowiada rzeczywistemu nakładowi pracy studenta, ale wyjaśnienia udzielone ZO PKA przez członków Wydziałowego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia były przekonujące i należy je zaakceptować. Sami studenci nie potrafili jednoznacznie określić, czy zajęcia mają dobrze określony nakład pracy. Obecni na spotkaniu mieli świadomość tego, czym są punkty ECTS i do czego służą. Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych przedmiotów i przypisanych im punktów ECTS są dostępne na stronie internetowej Uczelni: <http://wszechnicapolska.edu.pl/uczelnia1/erasmus1/programy-studiow-z-punktami-ects/filologia/>. System ECTS funkcjonuje, jak się wydaje, dobrze, można się o tym przekonać na przykładzie studentów wyjeżdżających w ramach programu ERASMUS na studia semestralne do uczelni partnerskich. W latach 2010-2014 z formy tej skorzystało 28 studentów „filologii” różnych specjalności. Studenci odbywali studia w Uniwersytetach we Francji, w Hiszpanii, Portugalii, Rumunii i Turcji, na Łotwie oraz Litwie. Do liczby tej należy doliczyć 7 studentów filologii rosyjskiej, którzy w ramach przyznanego im stypendium wyjechali w tym czasie do Państwowego Instytutu Języka Rosyjskiego im. Aleksandra Puszkina w Moskwie na letnie kursy języka rosyjskiego bądź staże semestralne.

Na wszystkich specjalnościach właściwa (tj. przemyślana i logicznie zbudowana) jest sekwencja poszczególnych przedmiotów i modułów, co potwierdzili studenci podczas spotkania z ZO PKA. Widać wyraźnie, że zajęcia o charakterze ogólnym realizowane są w pierwszych semestrach, w dalszej części programu realizowane są moduły kierunkowe oraz specjalizacyjne i specjalnościowe. Dobrze zostały zaplanowane wszystkie egzaminy i zaliczenia w kolejnych semestrach i latach. Na kierunku „filologia” dominują aktywne formy

zajęć, co wynika przede wszystkim ze specyfiki kierunku, jak również stosowanych metod, szczegółowo opisanych w kartach przedmiotów. Liczba godzin zajęć w tygodniu, semestrach i latach jest zróżnicowana – najwyższa w pierwszych semestrach studiów, nieco mniejsza w 5 i 6 semestrze na studiach pierwszego stopnia oraz 3 i 4 semestrze na studiach drugiego stopnia. Organizacja procesu kształcenia realizowanego w ramach poszczególnych form kształcenia przewidzianych dla danego kierunku, poziomu i profilu studiów w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia jest właściwa.

Zgodnie z *Regulaminem studiów* (§ 20-23), w Uczelni możliwa jest indywidualizacja procesu kształcenia. Proces indywidualizacji może dotyczyć indywidualnej organizacji studiów oraz indywidualnego planu studiów i programu studiów. Indywidualna organizacja studiów polega na ustaleniu dla studenta odrębnych terminów realizacji obowiązków dydaktycznych wynikających z planu studiów. Dla studentów szczególnie uzdolnionych, którzy ukończyli pierwszy rok studiów, może być przyjęty indywidualny plan studiów i program nauczania. W obydwu przypadkach decyzję podejmuje Dziekan Wydziału na wniosek studenta. W trakcie spotkania studenci stwierdzili, iż formy indywidualizacji procesu kształcenia są im dobrze znane, ale stosunkowo rzadko korzystają z takiej możliwości.

Uczelnia dba o osoby niepełnosprawne, oferując im rozwiązania organizacyjne oraz ułatwienia techniczne (m. in. podjazdy dla wózków oraz węzeł sanitarny). Studenci niepełnosprawni mogą skorzystać z pomocy i rady Dziekana Wydziału Filologii i Pedagogiki, ubiegać się o przyznanie indywidualnej organizacji studiów oraz specjalne stypendium socjalne. Ponadto w pracowniach komputerowych oraz bibliotece i czytelni wydzielono stanowiska z przeznaczeniem dla osób niepełnosprawnych. Na Uczelni działa także wypożyczalnia sprzętu z myślą o niepełnosprawnych studentach.

- 2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Założone efekty kształcenia zostały powiązane z treściami programowymi; tworzą one spójną całość, chociaż można mieć w niektórych (nielicznych) przypadkach wątpliwości co do ich osiągnięcia. Dla pełnej realizacji treści i osiągnięcia celów i efektów kształcenia w Instytucie i Zakładach wypracowano i szczegółowo opisano w sylabusach przedmiotowych wszystkie formy i metody dydaktyczne, które stosowane są w procesie kształcenia na kierunku „filologia”. Różne formy nauczania pozwalają wykorzystać cały zasób metod stosowanych w pracy z małymi grupami studenckimi. Zajęcia prowadzone są w formie dyskusji (kierowanej), nauczyciele akademicy wykorzystują także metody prezentacyjne oraz prace projektowe. Stosowanie zróżnicowanych metod jest regułą, o czym mówili sami studenci. Wielokrotnie można było się o tym przekonać w trakcie hospitowanych zajęć.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego⁴ ZNACZĄCO

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Program kształcenia umożliwia osiągnięcie większości z deklarowanych celów i efektów kształcenia oraz ukształtowanie deklarowanej struktury kwalifikacji absolwenta. Korekt wymaga jednak pewna liczba efektów kształcenia przypisanych poszczególnym modułom i przedmiotom oraz ich sekwencyjne rozłożenie w matrycy. System praktyk studenckich jest spójny z programem studiów i stwarza możliwość uzyskania odpowiednich kwalifikacji zawodowych. Studenci są świadomi możliwości indywidualizacji programu studiów, mają

wiedzę na temat systemu punktów ECTS oraz możliwości, jakie ten system stwarza, w tym w kwestii indywidualizacji.

2) Efekty kształcenia zostały powiązane z treściami programowymi i tworzą zasadniczo spójną całość. Opisane i stosowane w praktyce formy i metody dydaktyczne wydają się efektywne w kształceniu filologicznym.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

1) Na kierunku „filologia”, na studiach pierwszego i drugiego stopnia, zajęcia dydaktyczne prowadzi ogółem 113 osób, co wynika z dużej liczby oraz różnorodności tych zajęć i jest uzasadnione biorąc pod uwagę zakładane efekty kształcenia. Większość pracowników naukowo-dydaktycznych legitymuje się odpowiednimi kwalifikacjami do prowadzenia zajęć na kierunku wizytowanym kierunkiem. Posiada bowiem tytuły zawodowe magistra, stopnie naukowe i tytuły naukowe w obszarze nauk humanistycznych (językoznawstwo, literaturoznawstwo, filozofia), nauk społecznych (pedagogika, psychologia), nauk ekonomicznych (ekonomia), nauk prawnych (prawo) oraz nauk technicznych (informatyka, mechanika). W wielu przypadkach pracownicy naukowo-dydaktyczni posiadają również odpowiednie doświadczenie praktyczne (np. praca z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, praca w charakterze lektora czy też nauczyciela języka obcego, praca w charakterze tłumacza, administrowanie sieciami komputerowymi, praca w administracji państwowej). Taka struktura kwalifikacji sprawia, że możliwe jest osiągnięcie celów i efektów kształcenia zadeklarowanych dla kierunku „filologia”.

2) Analiza minimum kadrowego kierunku "filologia" została przeprowadzona na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r., poz. 1370).

Minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na kierunku związanym z kształceniem w zakresie języków obcych powinno stanowić, zgodnie z § 14 ust. 2 ww. rozporządzenia, co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających dorobek naukowy w zakresie dyscypliny naukowej związanej z kierunkiem studiów, w tym co najmniej dwóch samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej czterech nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, z tym że spośród tych osób co najmniej jeden samodzielny nauczyciel akademicki i co najmniej dwóch nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora powinno specjalizować się w zakresie języka obcego, który jest przedmiotem studiów. Natomiast minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia na kierunku studiów związanym z kształceniem w zakresie języków obcych, zgodnie z § 15 ust. 2 ww. rozporządzenia, powinno stanowić co najmniej dziewięciu nauczycieli akademickich posiadających dorobek naukowy w zakresie dyscypliny naukowej związanej z kierunkiem studiów, w tym co najmniej czterech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej pięciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, z tym że spośród tych osób co najmniej dwóch samodzielnych nauczycieli akademickich powinno specjalizować się w zakresie języka obcego, który jest przedmiotem studiów.

Do minimum kadrowego wliczani są nauczyciele akademicy zatrudnieni w uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż

od początku semestru studiów (§ 13 ust. 1 ww. rozporządzenia). Umowy o pracę siedemnastu nauczycieli akademickich, zgłoszonych przez Uczelnię do minimum kadrowego, obowiązują od około dwóch do ośmiu lat, a dwóch nauczycieli akademickich rozpoczęło pracę w Uczelni w bieżącym roku, natomiast umowy o pracę czterech nauczycieli akademickich obowiązują do 2015, 2016 i 2017 roku. Powyższe pozwala uznać skład minimum kadrowego za stabilny.

Biorąc pod uwagę przepisy prawa i analizę dokumentacji, do minimum kadrowego na **studiach pierwszego stopnia** można zaliczyć pięcioro samodzielnych nauczycieli akademickich oraz dwoje nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora (Załącznik nr 5, punkty 5, 10, 12, 14, 16, 9 i 19), którzy spełniają wymagania formalne, realizują niezbędną liczbę godzin i posiadają dorobek naukowy w dyscyplinie, związanej z kierunkiem. W przypadku jednej z tych osób (Załącznik nr 5, punkt 5) brakuje dokumentu poświadczającego równoważność stopnia naukowego doktora z odpowiednim polskim stopniem/tytułem naukowym. Konieczne jest uzupełnienie.

Do minimum kadrowego na **studiach pierwszego stopnia** nie można zaliczyć trojga samodzielnych nauczycieli akademickich oraz dziewięciorga nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora (Załącznik nr 5, punkty 6, 7, 11, 1, 2, 3, 4, 8, 13, 15, 17 i 18), którzy nie spełniają wymagań określonych w przywołanym wyżej rozporządzeniu.

O ile w sumie do minimum kadrowego można zaliczyć **5 osób** ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem profesora oraz **2 osoby** ze stopniem naukowym doktora, to nie został spełniony wymóg, aby przynajmniej jeden pracownik ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem naukowym profesora oraz przynajmniej dwie osoby ze stopniem naukowym doktora specjalizowały się w zakresie języka obcego, który jest przedmiotem studiów. Jednostka prowadzi na pierwszym stopniu następujące specjalności filologiczne: filologia angielska, filologia rosyjska, filologia niemiecka i filologia hiszpańska. W minimum kadrowym powinno zatem być 8 doktorów (po 2 z każdej specjalności filologicznej) i 4 doktorów habilitowanych lub profesorów (po 1 z każdej specjalności filologicznej), czyli w sumie 12 osób. Przyjmując, że osoba ze stopniem naukowym doktora habilitowanego może zastąpić osobę ze stopniem naukowym doktora, wymóg, aby przynajmniej jeden pracownik ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem naukowym profesora oraz przynajmniej dwie osoby ze stopniem naukowym doktora specjalizowały się w zakresie języka obcego, który jest przedmiotem studiów, nie został spełniony w przypadku żadnej ze specjalności filologicznych. I tak:

- filologia niemiecka – brakuje dwóch doktorów (zaliczono jedną osobę ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem profesora)
- filologia hiszpańska – brakuje jednej osoby ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem profesora (zaliczono dwóch doktorów)
- filologia rosyjska – brakuje jednego doktora (zaliczono dwie osoby ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem profesora)
- filologia angielska – brakuje jednego doktora (zaliczono dwie osoby ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem profesora)

Biorąc pod uwagę przepisy prawa i analizę dokumentacji, do minimum kadrowego na **studiach drugiego stopnia** można zaliczyć troje samodzielnych nauczycieli akademickich oraz dwoje nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora (Załącznik nr 5, punkty 5, 10, 16, 9 i 19), którzy spełniają wymagania formalne, realizują niezbędną liczbę godzin i posiadają dorobek naukowy w dyscyplinie, związanej z kierunkiem.

Do minimum kadrowego na **studiach drugiego stopnia** nie można zaliczyć trojga samodzielnych nauczycieli akademickich oraz dziewięciorga nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora (Załącznik nr 5, punkty 6, 7, 11, 1, 2, 3, 4, 8, 13, 15, 17 i 18), którzy nie spełniają wymagań określonych w przywołanym wyżej rozporządzeniu.

Powody niezaliczenia nauczycieli akademickich do minimum kadrowego na **studiach pierwszego i drugiego stopnia** są następujące:

W przypadku czworga nauczycieli akademickich wskazanych przez Uczelnię do minimum kadrowego kierunku „filologia”, na rok akademicki 2014/2015 zaplanowano prowadzenie na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia zajęć dydaktycznych w mniejszym wymiarze niż przewidują przepisy § 13 ust. 2 ww. rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli osobiście prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora lub stopień zawodowy magistra) (Załącznik nr 5, punkty 2, 6, 7 i 18).

Jeden nauczyciel akademicki, wskazany przez Uczelnię do minimum kadrowego, złożył oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, w terminie późniejszym niż określony w art. 112a Ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.) (Załącznik nr 5, punkt 18).

Choć wszystkie umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy, w teczkach osobowych trojga nauczycieli akademickich nie było dokumentów potwierdzających posiadanie deklarowanych tytułów i stopni naukowych (Załącznik nr 5, punkty 2, 5 i 11). W dwóch przypadkach nie przedstawiono tłumaczenia dyplomu (Załącznik nr 5, punkty 6 i 7).

W przypadku czworga nauczycieli przedstawionych do minimum kadrowego nie udokumentowano żadnego dorobku naukowego w ciągu ostatnich pięciu lat (Załącznik nr 5, punkty 1, 4, 13 i 17), a w przypadku kolejnych czworga nauczycieli przedstawiony dorobek jest zbyt skromny i ogranicza się często do jednej publikacji w okresie ostatnich pięciu lat (Załącznik nr 5, punkty 3, 8, 11 i 15).

Jak wynika z powyższego, **nie zostały spełnione wymagania określone w przywołanym wyżej rozporządzeniu**. Do minimum kadrowego można wprawdzie zaliczyć **3 osoby** ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem profesora oraz **2 osoby** ze stopniem naukowym doktora, ale, poza filologią rosyjską, nie został spełniony wymóg, aby przynajmniej dwóch samodzielnych nauczycieli akademickich specjalizowało się w zakresie języka, który jest przedmiotem studiów. I tak:

- filologia niemiecka – brakuje dwóch osób ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem profesora
- filologia hiszpańska – brakuje dwóch osób ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem profesora
- filologia angielska – brakuje jednej osoby ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem profesora (zaliczono jedną osobę ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem profesora)

W świetle powyższych informacji, nie zostały spełnione wymagania niezbędne do prowadzenia studiów pierwszego stopnia na kierunku „filologia”, które określone są w przywołanym powyżej rozporządzeniu: do minimum kadrowego brakuje jednej osoby ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem profesora oraz czterech osób ze stopniem naukowym doktora.

Nie zostały też spełnione wymogi niezbędne do prowadzenia studiów drugiego stopnia na kierunku „filologia”, które określone są w przywołanym powyżej rozporządzeniu: do minimum kadrowego brakuje pięciorga samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich, którzy mogą zostać zaliczeni do minimum kadrowego do liczby studentów kierunku (570) **nie spełnia** wymagania § 17 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r., poz. 1370). **Wynosi on bowiem 1 : 81 przy obowiązującym na wizytowanym kierunku nie mniejszym niż 1 : 50.**

Pozostali pracownicy naukowo-dydaktyczni legitymują się odpowiednimi kwalifikacjami do prowadzenia zajęć na kierunku „filologia”. Posiadają tytuły zawodowe magistra, stopnie naukowe i tytuły naukowe w obszarze nauk humanistycznych (językoznawstwo, literaturoznawstwo, filozofia), nauk społecznych (pedagogika, psychologia), nauk ekonomicznych (ekonomia), nauk prawnych (prawo) oraz nauk technicznych (informatyka, mechanika). Często legitymują się również odpowiednim doświadczeniem praktycznym (praca z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, praca w charakterze lektora lub nauczyciela języka obcego, praca w charakterze tłumacza, administrowanie sieciami komputerowymi, praca w administracji państwowej). Powoduje to, że możliwe jest osiągnięcie celów i efektów kształcenia zadeklarowanych dla kierunku „filologia”. Trzeba jednak zwrócić uwagę na to, że brak jest aktualnej uchwały Rady Wydziału, w sprawie upoważnienia doktorów do prowadzenia wykładów i seminariów (jest jedynie Uchwała 18/2012 z 2012 roku), mimo że takie sytuacje są na wizytowanym kierunku normą.

Ogólnie rzecz biorąc, nauczyciele akademicy, zarówno ci zaliczani do minimum kadrowego, jak i ci nie wchodzący w jego skład, prowadzą zajęcia zgodnie ze swoimi kwalifikacjami i przygotowaniem, a na uznanie zasługuje zatrudnienie w przypadku wielu przedmiotów osób z doświadczeniem praktycznym zdobytym poza szkolnictwem wyższym. Dotyczy to przede wszystkim nauczycieli, tłumaczy, osób pracujących w różnego rodzaju placówkach edukacyjnych i aktywnych zawodowo informatyków. Tym niemniej należałoby zwrócić uwagę na dwie kwestie. Po pierwsze, poza językiem hiszpańskim, zajęcia nie są prowadzone przez rodzimych użytkowników języka. Choć nie jest to oczywiście warunek konieczny do prowadzenia kierunku „filologia” w odniesieniu do konkretnego języka, a wielu specjalistów podkreśla obecnie, że modelem dla uczącego się języka obcego wcale nie musi, a nawet nie powinien być jego rodzimy użytkownik, to jednak kontakt z takimi osobami w przypadku studentów filologii na pewno przyczynia się do podniesienia motywacji, pozwala na lepszą weryfikację hipotez językowych i przyczynia się do lepszego poznania kultury kraju języka docelowego. O wiele poważniejszym problemem jest, po drugie, dobór osób prowadzących prace dyplomowe, zarówno licencjackie, jak i magisterskie, co wydaje się mieć negatywny wpływ na ich jakość (Załącznik 4, Część II). Z wyjątkiem filologii rosyjskiej, promotorami tych prac są często osoby, które nie wchodzą do minimum kadrowego, zazwyczaj doktorzy, którzy nie zawsze mają odpowiednie kwalifikacje, aby prowadzić prace w danej dziedzinie, co najlepiej widać w przypadku prac magisterskich. Problem ten wydaje się być najbardziej poważny w przypadku filologii angielskiej, bo wszystkie prace magisterskie są prowadzone przez osoby ze stopniem doktora, z których część nie ma odpowiedniego doświadczenia. Taka sytuacja nie jest zrozumiała, ponieważ Uczelnia zatrudnia samodzielnych pracowników naukowo-

dydaktycznych, którzy mogliby takie seminaria poprowadzić. Trzeba również zwrócić uwagę na to, że brak jest aktualnej uchwały Rady Wydziału, w sprawie upoważnienia doktorów do prowadzenia wykładów i seminariów (jest jedynie Uchwała 18/2012 z 2012 roku), mimo że takie sytuacje są na wizytowanym kierunku normą.

Podczas wizytacji przeprowadzono hospitację zajęć. Szczegółowy opis oraz oceny znajdują się w Załączniku nr 6. Językowe i merytoryczne przygotowanie nauczycieli akademickich, którzy prowadzili hospitowane zajęcia jest w większości bez zarzutu, a niekiedy bardzo dobre, choć zdarzyły się też wyjątki. Zajęcia w znacznej większości spełniały swoją funkcję.

3) Polityka kadrowa prowadzona przez Uczelnię na wizytowanym kierunku zasługuje na ocenę pozytywną. Jak czytamy w *Raporcie samooceny*, jednym z podstawowych kryteriów przy doborze pracowników naukowo-dydaktycznych jest posiadany stopień lub tytuł naukowy, jak również osiągnięcia naukowe, co jest zrozumiałe, bo warunkuje możliwość włączenia konkretnej osoby do minimum kadrowego. Inne brane pod uwagę kryteria to osiągnięcia organizacyjne, czy też posiadane doświadczenie praktyczne. Praca nauczycieli akademickich jest na bieżąco weryfikowana przez regularnie prowadzone hospitacje oraz przeprowadzane wśród studentów okresowe ankiety ewaluacyjne, oraz, zgodnie z zapisami ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* oraz *Statutu Wszechnicy Polskiej*, są oni poddawani okresowej ocenie przez Komisję ds. Oceny Nauczycieli Akademickich, powołaną przez Senat. W trakcie tej oceny brana jest pod uwagę działalność naukowa (m.in. uzyskanie stopni naukowych, publikacje, aktywność na konferencjach naukowych, ekspertyzy, recenzje), dydaktyczna (poziom i aktualność przekazywanych treści, udział w opracowaniu programów dydaktycznych, opieka nad dyplomantami) i organizacyjna (np. pełnione funkcje, praca w komisjach, organizacja konferencji). Pozytywnie należy również ocenić zamierzenia Uczelni co do kształtowania polityki kadrowej przez najbliższe lata, tj. zwiększenie zatrudnienia nauczycieli, mogących prowadzić zajęcia w językach obcych i w formie e-learningu, większe zaangażowanie w proces dydaktyczny wykładowców z zagranicy, odmłodzenie kadry, jak również wspieranie nauczycieli akademickich w ich rozwoju naukowym i uzyskiwaniu wyższych stopni naukowych. Dodatkowo, warto byłoby pochylić się nad problemem wynikającym z faktu, że minimum kadrowe na filologii rosyjskiej jest o wiele mocniejsze niż na pozostałych filologiach, co w oczywisty sposób wynika z dość długiej tradycji tej filologii we Wszechnicy Polskiej.

W *Raporcie samooceny* możemy również przeczytać, że z uwagi na trudności z pozyskaniem odpowiedniej kadry, szczególnie w odniesieniu do osób posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy profesora, Uczelnia wspiera rozwój naukowy pracowników przez udzielanie urlopów naukowych, dofinansowywanie publikacji oraz organizowanie seminariów i konferencji. Czytamy tam również, że „W ostatnich pięciu latach na Wydziale Filologii i Pedagogiki 16 pracowników naukowo-dydaktycznych uzyskało stopień doktora, w tym 11 osób na kierunku Filologia, oraz 8 wykładowców stopień doktora habilitowanego, w tym 3 osoby na ocenianym kierunku”. Na prośbę zespołu wizytującego Władze Uczelni przedstawiły na piśmie sposoby wspierania rozwoju naukowego, ale nie jest to niestety dokument, który miałby oficjalny charakter. Wynika z niego między innymi, że stosowane formy wsparcia naukowego obejmują: (1) zmniejszanie pensum dydaktycznego, (2) finansowanie kosztów badań naukowych, (3) pokrycie kosztów recenzji, (4) pomoc w dofinansowywaniu publikacji, (5) organizowanie konferencji naukowych, które wspierają prowadzone badania, (6) pokrycie kosztów uczestnictwa w konferencjach krajowych oraz zagranicznych, (7) dofinansowanie staży krajowych i zagranicznych, (8) udostępnianie

sprzętu informatycznego, sieci informatycznej Internet i zasobów bibliotecznych, (9) umożliwienie korzystania z programów wspierających badania naukowe oraz (10) pomoc metodyczną udzielaną przez Zakład Badań Społecznych. To ostatnia forma jest szczególnie interesująca, gdyż dotyczy wsparcia pracowników naukowych w użyciu oprogramowania statystycznego oraz oferty warsztatów i konsultacji dla pracowników i studentów. Warto też wspomnieć o możliwościach wymiany kadry w ramach programu Erasmus oraz o podpisanej w dniu 14 czerwca 2004 r. umowie z Wyższą Szkołą Pedagogiczną TWP w Warszawie, która określa warunki współpracy na płaszczyźnie naukowo-badawczej, w tym wymianę kadry, tworzenie wspólnych zespołów badawczych oraz współorganizacja konferencji.

Podczas wizytacji nie przedstawiono jednak formalnych dokumentów, na przykład w postaci stosownych uchwał Senatu czy też zarządzeń Rektora Wszechnicy Polskiej, które jasno określałyby warunki uzyskania przez pracownika wsparcia finansowego. Z rozmów ZO PKA z kadrą wynikało, że większość pracowników naukowo-dydaktycznych nie była świadoma możliwości uzyskania tego typu pomocy i nie wiedziała, jak o nią aplikować, choć kilka osób przyznało, że otrzymało wsparcie finansowe w postaci dofinansowania publikacji. W *Raporcie samooceny* i podczas wizytacji nie podano też kwoty, jaka została wydatkowana na tego typu wsparcie w ostatnich latach. Warto również zaznaczyć, że większość pracowników wyraziła zadowolenie z pracy w Uczelni, ale była też świadoma konieczności wprowadzenia zmian, które wynikają z obecnej sytuacji demograficznej i potrzeb rynku pracy bądź też z obecnie obowiązujących aktów prawnych, np. zmiana profilu ogólnoakademickiego na praktyczny.

Polityka kadrowa jest prowadzona poprawnie, a praca nauczycieli akademickich jest systematycznie weryfikowana. Konieczne jest opracowanie formalnych dokumentów, które określałyby warunki uzyskania wsparcia dla rozwoju naukowego i podnoszenia kwalifikacji, jak również poinformowanie nauczycieli akademickich o takich możliwościach.

Załącznik nr 6 - Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego³ NIEDOSTATECZNIE

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Zarówno liczba, jak i struktura kwalifikacji pracowników naukowo-dydaktycznych umożliwiają realizację celów i efektów realizowanego programu studiów, na podkreślenie zasługuje fakt, że w wielu przypadkach pracownicy ci mogą się pochwalić doświadczeniem praktycznym.

2) Kryterium nie jest spełnione ani na studiach pierwszego stopnia, ani na studiach drugiego stopnia. Do minimum kadrowego na studiach pierwszego stopnia brakuje jednej osoby ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem profesora oraz czterech osób ze stopniem naukowym doktora. Na studiach drugiego stopnia brakuje do minimum kadrowego pięciorga samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych; przyczyny niezaliczenia osób proponowanych do minimum kadrowego wynikają zarówno ze względów formalnych, jak i z braku odpowiedniego dorobku naukowego. Dorobek naukowy części kadry naukowo-dydaktycznej nie jest adekwatny do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia, dorobek jest bardzo skromny lub w ogóle go nie ma; nauczyciele akademicy prowadzą na ogół zajęcia zgodnie ze swoimi

kwalifikacjami, ale należy zwrócić uwagę na dobór osób prowadzących seminaria dyplomowe, szczególnie magisterskie.

3) Polityka kadrowa prowadzona przez Uczelnię jest przejrzysta, a efekty pracy kadry są na bieżąco weryfikowane; Uczelnia oferuje wsparcie rozwoju naukowego pracowników i jest to jeden z jej priorytetów, ale warunki tego wsparcia nie zostały sformalizowane i nie są w wystarczającym stopniu znane pracownikom; istnieją możliwości wymiany nauczycieli w ramach programu Erasmus.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych.

Wszechnica Polska Szkoła Wyższa w Warszawie wynajmuje pomieszczenia na VIII i X kondygnacji Pałacu Kultury i Nauki przy Placu Defilad 1. Stosowna umowa najmu tych pomieszczeń została przedłożona do wglądu w trakcie wizytacji. Ponadto budynek mieszczący się przy ulicy Karmelickiej 10, w którym także odbywają się zajęcia ze studentami ocenianego kierunku studiów, jest własnością Uczelni.

W *Raporcie samooceny* wyszczególniono dokładną liczbę sal dydaktycznych, w których odbywają się zajęcia, podając przy tym informacje o liczbie studentów, które pomieścić mogą te sale oraz ich wyposażeniu. W Pałacu Kultury i Nauki jest to 19 sal różnej wielkości oraz trzy pracownie komputerowe, które mogą pomieścić ogółem 1189 osób. Największe aule wyposażone są w nagłośnienie. Do dyspozycji prowadzących jest 6 zamontowanych na stałe projektorów multimedialnych, 16 przenośnych projektorów multimedialnych wraz z laptopami, 6 rzutników pisma, 6 telewizorów ciekłokrystalicznych z odtwarzaczami DVD i 7 radiomagnetofonów. Co ważne, zajęcia z języka obcego odbywają się w salach, które są na stałe wyposażone w niezbędny sprzęt audiowizualny. Studenci mogą korzystać z trzech stanowisk komputerowych, bezprzewodowego dostępu do Internetu, punktu kserograficznego oraz całej gamy usług oferowanych przez Pałac Kultury i Nauki. W budynku przy ul. Karmelickiej 10, Uczelnia dysponuje ogółem 19 salami na ogółem 835 osób. Prowadzący mają tam do dyspozycji 2 zamontowane na stałe i 11 przenośnych rzutników multimedialnych, 2 telewizory ciekłokrystaliczne i 4 radiomagnetofony, a zajęcia z języka obcego odbywają się w specjalnie do tego przeznaczonych pomieszczeniach. Również tam znajduje się punkt kserograficzny i tam usytuowana jest Biblioteka. Dostępna jest też sieć bezprzewodowa. We wszystkich pracowniach komputerowych znajduje się 56 stanowisk, a dodatkowo 7 w Bibliotece, przy czym na wszystkich zainstalowano niezbędne dla kierunku „filologia” oprogramowanie (tj. pakiety biurowe Microsoft Office w różnych wersjach).

Trzeba podkreślić, że w Uczelni (szczególnie w budynku przy Placu Defilad 1) nie ma barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych. Pałac Kultury i Nauki jest wyposażony w podjazdy, windę oraz odpowiednie sanitariaty. W budynku przy ul. Karmelickiej 10 planowana jest budowa windy. W pracowniach komputerowych przygotowano trzy stanowiska dla osób niepełnosprawnych. W bibliotece studenci niepełnosprawni mają do dyspozycji dwa stanowiska wyposażone w klawiaturę powiększającą oraz mogą wypożyczyć laptopy oraz dyktafony.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci wyrazili pozytywną opinię na temat bazy dydaktycznej służącej realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Ich zdaniem sale dydaktyczne są właściwie wyposażone w niezbędny sprzęt, w tym w: komputery, projektor, sprzęt audiowizualny oraz nagłaśniający. Sale wykładowe, ćwiczeniowe oraz pracownie komputerowe dostosowane są do liczebności grup studenckich. Jak podkreślali uczestnicy spotkania, pozwala to na osiągnięcie deklarowanych w programie efektów kształcenia. Studenci potwierdzili możliwość korzystania z ogólnodostępnych stanowisk komputerowych z podłączeniem do Internetu (dostęp do sieci znajduje się w czytelni bibliotecznej, a dodatkowo na Uczelni zapewniony jest bezprzewodowy dostęp Wi-Fi). Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA pozytywnie ocenili jakość infrastruktury uczelnianej, określając ją jako zarazem funkcjonalną i estetyczną. Podkreślali, że mocną stroną Uczelni jest jej lokalizacja w centrum Warszawy. Budynki, z których korzysta Uczelnia są przygotowane do obsługi studentów także podczas przerw między zajęciami. W opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA, przestrzeń (w tym liczba miejsc), w której mogą spędzić czas pomiędzy zajęciami jest wystarczająca. Studenci korzystają z restauracji oraz sklepów dostępnych w Pałacu Kultury i nie widzą potrzeby tworzenia dodatkowej stołówki studenckiej.

Biblioteka jest skomputeryzowana, a katalog i konta czytelnicze są dostępne przez stronę internetową Uczelni. W opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA, księgozbiór dostępny w Bibliotece Uczelni zawiera niezbędną literaturę zalecaną w ramach kształcenia na ocenianym kierunku. Przyznali też, że mogą zgłaszać zapotrzebowanie na wybrane publikacje, które są sukcesywnie dokupywane do księgozbioru. Dla studentów ważne jest to, że biblioteka jest otwarta codziennie, łącznie 46 godzin tygodniowo. Analiza informacji przekazanych przez Uczelnię w *Raporcie samooceny* wykazała, że zgromadzone zbiory zapewniają osiągnięcie efektów kształcenia, które zostały założone dla kierunku „filologia”, w odniesieniu do wszystkich nauczanych języków. Są to prace obejmujące tematykę dotyczącą lingwistyki ogólnej, historycznej, porównawczej, socjolingwistyki, psycholingwistyki, kultury języka, historii literatury powszechnej, historii literatury danego języka, teorii literatury, krytyki literackiej, historii i kultury obszarów wykładowanego języka, antropologii kultury, komunikacji językowej, psychologii, pedagogiki, dydaktyki, glottodydaktyki, metodyki nauczania języków obcych oraz edukacji medialnej. W jej zbiorach można też znaleźć literaturę potrzebną do przedmiotów kształcenia ogólnego wykładowanych na kierunku „filologia”, takich jak: filozofia, logika, etyka, ochrona własności intelektualnej. W czytelni znajdują się czasopisma w wersji papierowej, w tym wydawane przez Wszechnicę Polską *Zeszyty Naukowe*, a część publikacji jest także dostępna w wersji elektronicznej. Na stronie internetowej Biblioteki dostępne są linki do innych bibliotek i mogą oni korzystać z baz Elsevier i Wiley w ramach krajowej licencji Wirtualnej Biblioteki Nauki. Na podkreślenie zasługuje fakt, że Biblioteka Wszechnicy Polskiej umożliwia studentom korzystanie z zasobów innych warszawskich bibliotek, np. bibliotek instytutowych Uniwersytetu Warszawskiego, tj. Instytutu Anglistyki, Germanistyki, Iberystki, Italianistyki i Romanistyki. Dzięki podpisanym umowom, udostępnionym do wglądu podczas wizytacji, studenci i pracownicy mają też możliwość korzystania z zasobów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Komisji Edukacji Narodowej w Warszawie (umowa z 30 września 2001 r.), Biblioteki Polskiej Akademii nauk w Warszawie (umowa z 31 października 2011 r.) obcojęzycznej Publicznej Biblioteki im. Zygmunta Jana Rumla w Warszawie oraz Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego. Z uwagi na prowadzenie studiów drugiego stopnia, a co za tym idzie konieczność prowadzenia przez Jednostkę badań naukowych, warto byłoby

na bieżąco uzupełniać literaturę o najnowsze publikacje dotyczące językoznawstwa, literaturoznawstwa oraz glottodydaktyki i rozważyć zakup dostępu do dodatkowych, pełnotekstowych baz danych, z większą liczbą czasopism specjalistycznych (Oxford, Cambridge itp.). Niepokojący jest również fakt, że, poza wydawanymi przez Wszechnicę Polską *Zeszytami Naukowymi*, w Bibliotece brakuje czasopism niezbędnych dla studentów wizytowanego kierunku.

Rozmowy ZO PKA z opiekunami praktyk, otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz studentami potwierdziły prawidłowość doboru miejsc odbywania praktyk. W opinii studentów instytucje, w których odbywają się praktyki zawodowe, mają związek ze specyfiką kierunku oraz pozwalają na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. W trakcie odbywanych praktyk studenci prowadzą niezbędną dokumentację pozwalającą na późniejsze zweryfikowanie zakładanych efektów kształcenia.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Infrastruktura Uczelni umożliwia skuteczne prowadzenie kształcenia na kierunku „filologia” oraz osiągnięcie zadeklarowanych efektów kształcenia. Sale są dobrze wyposażone w niezbędny sprzęt. Studenci mają dostęp do bezprzewodowego Internetu. Zasoby biblioteczne (własne oraz udostępniane w ramach wymiany międzybibliotecznej) są wystarczające. Infrastruktura dydaktyczna jest przystosowana (Plac Defilad 1) i sukcesywnie przystosowywana (ul. Karmelicka 10) do potrzeb osób niepełnosprawnych (windy, sanitariaty, specjalne stanowiska komputerowe). Konieczne jest bieżące uzupełnianie najnowszej literatury i zaprenumerowania czasopism niezbędnych dla studentów kierunku „filologia”, jak również rozważenie możliwości uzyskania dostępu do dodatkowych, pełnotekstowych baz danych.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

W Katedrach Filologii Angielskiej, Filologii Hiszpańskiej, Filologii Niemieckiej oraz Filologii Rosyjskiej Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej prowadzone są badania naukowe w obszarze nauk humanistycznych, które są związane z kształceniem na ocenianym kierunku studiów. Prowadzenie takich badań realizuje politykę Wszechnicy Polskiej, ponieważ, jak czytamy na str. 51 *Raportu samooceny*, „Bardzo ważną dziedzinę działalności Uczelni stanowią badania naukowe. Nacisk na edukację studentów, prowadzenie badań oraz umiejętne włączanie wyników prac naukowych do programów kształcenia wpisane są w misję Uczelni”. Raport ten koncentruje się przede wszystkim na badaniach własnych prowadzonych przez poszczególnych pracowników, które dotyczą takich grup tematycznych jak: metodyka nauczania języków obcych, literatura, językoznawstwo, translatoryka, komunikacja międzykulturowa i leksykografia. Dowodem prowadzenia badań są publikacje pracowników naukowo-dydaktycznych, z których kilka ukazało się z afiliacją Wszechnicy Polskiej. Nie zmienia to jednak faktu, że aktywność naukowa znacznej części kadry pozostawia dużo do życzenia (patrz punkt 4. niniejszego raportu).

Badania naukowe prowadzone w Jednostce obejmują publikację książek, artykułów i własnego czasopisma, jak również organizację i udział w konferencjach naukowych. Od 2007

roku Uczelnia publikuje własne *Zeszyty Naukowe*. Do tej pory ukazało się 10 numerów związanych z ocenianym kierunkiem oraz nauczanymi tam językami. Część publikacji nauczycieli zatrudnionych na ocenianym kierunku przeznaczona jest dla studentów jako podręczniki oraz do wykorzystania podczas różnego rodzaju zajęć (w tym seminariów dyplomowych), co świadczy o tym, że prowadzone badania mają do pewnego stopnia przełożenie na proces dydaktyczny, stanowiąc wkład w realizowany program kształcenia. Trzeba jednak zaznaczyć, że niewiele z tych publikacji jest afiliowanych przy Uczelni. Na uwagę zasługuje fakt, że katedry zorganizowały w ciągu ostatnich ośmiu lat 10 konferencji naukowo-metodycznych, związanych głównie z glottodydaktyką. Dla przykładu, w ostatnich pięciu latach zorganizowane zostały następujące konferencje: 2010. *Literatura – Język – Polityka*, VII Konferencja Naukowo-Metodyczna; 2011. *Komunikacja międzykulturowa • Stereotypy*. VIII Konferencja Naukowo-Metodyczna; 2011. *Filologia niemiecka wobec wyzwań współczesności, (język niemiecki)*. IX Konferencja Naukowo-Metodyczna oraz 2011. *Hiszpania i Ameryka łacińska • Historia • Literatura • Język • Metodyka*. I Międzynarodowa Konferencja Iberystyczna. Choć może niepokoić fakt, że przez ostatnie trzy lata nie odbyła się kolejna konferencja tego typu, to jednak tematyka wymienionych konferencji wskazuje na to, że wyniki przedstawianych podczas konferencji badań mają szansę przełożyć się na optymalizację procesu dydaktycznego na różnych filologiach.

Rozmowy ZO PKA z pracownikami i studentami ocenianego kierunku potwierdziły, że w działalność naukową Jednostki są również angażowani studenci, choć mogłoby się to odbywać bardziej regularnie i na większą skalę. Przykładem jest opublikowana w numerze 5 *Zeszytów Naukowych* praca dwóch studentek. W obrębie kierunku działa regularnie kilka kół naukowych, co pozwala studentom na rozwijanie swoich zainteresowań, stymuluje prowadzenie badań i przyczynia się do indywidualizacji procesu kształcenia. Są to: Koło Literacko-Naukowe "Addenda" (koło naukowe na kierunku „filologia”), Koło Naukowe Tłumaczy (koło naukowe Katedry Filologii Rosyjskiej), "Ene con bigote" i "MIBER" (koła naukowe Katedry Filologii Hiszpańskiej), „Grendel”, (Koło Naukowe Katedry Filologii Angielskiej), jak również Tłumaczeniowe Koło Naukowe Anglistów (Koło naukowe Katedry Filologii Angielskiej). Szczegółowy opis działalności tych kół zamieszczony został w *Raporcie samooceny*. Rozmowy ZO PKA z opiekunami kół i studentami wykazały aktywność kół. Warto zwrócić uwagę na fakt, że do kół należą zarówno studenci studiów stacjonarnych jak i niestacjonarnych. W ocenie studentów, ich działalność w kołach naukowych pozwala na pełniejsze wykorzystanie dotychczas zdobytej wiedzy oraz doskonalenie umiejętności analitycznych w praktyce. Ponadto udział w badaniach naukowych wspiera indywidualizację procesu kształcenia. Podczas wizytacji przedstawiono kilka publikacji studenckich: wiersze, tłumaczenia, recenzje i artykuły naukowe, które potwierdzają aktywność studentów.

Wszechnica Polska prowadzi współpracę naukową z uczelniami w kraju i za granicą, którą objęci są także nauczyciele ocenianego kierunku. W roku 2004 podpisana została na przykład umowa o współpracy z Wyższą Szkołą Pedagogiczną TWP w Warszawie, która przewiduje tworzenie wspólnych zespołów badawczych, wspólne organizowanie seminariów i konferencji naukowych, wspólne przygotowywanie projektów współpracy z uczelniami i instytucjami europejskimi oraz wspólną działalność wydawniczą. Partnerami zagranicznymi Uczelni są: Instytut im. Puszkina w Moskwie, Moskiewska Akademia Ekonomiki i Prawa, Uniwersytet im. Kupały w Grodnie, Uniwersytet w Prešovie (Słowacja) oraz ośrodkami naukowymi w Barcelonie i Madrycie, z którymi podpisano umowy. Jak wynika z *Raportu samooceny*, współpraca ta obejmuje organizację i prowadzenie wspólnych przedsięwzięć badawczych, konferencji naukowych i seminariów oraz przygotowywanie publikacji,

wymianę informacji naukowej, przygotowanie programów dydaktycznych dla studentów, organizację i prowadzenie kursów językowych dla studentów, opracowywanie materiałów dydaktycznych, jak również prowadzenie wykładów dla studentów przez zagranicznych wykładowców. Równie ważne są indywidualne kontakty pracowników Uczelni z ośrodkami akademickimi w innych krajach. Pewnym problemem jest jednak fakt, że nie przedstawiono zbyt wielu konkretnych dowodów na wymierne efekty tego typu współpracy.

Podsumowując, kwestię prowadzenia na kierunku badań naukowych i ich wpływu na proces kształcenia i zaangażowania w nie studentów należy ocenić w miarę pozytywnie. Tym niemniej, konieczna jest intensyfikacja takich działań na kilku płaszczyznach. Po pierwsze, wskazane byłoby powołanie zespołów badawczych, które grupowałyby osoby z różnych filologii i koncentrowały się na tematach interesujących dla wszystkich członków zespołu i ważnych z perspektywy dydaktyki (np. ocena sprawności mówienia). Stworzenie takich zespołów badawczych pozwoliłoby stymulować współpracę bardziej doświadczonych z początkującymi nauczycielami akademickimi. Po drugie, niezbędne jest zwiększenie udziału studentów, zwłaszcza na studiach drugiego stopnia, w prowadzonych w Jednostce badaniach naukowych, czemu służyć może zintensyfikowanie działalności kół naukowych oraz organizowanie konferencji studenckich. Po trzecie, warto skoncentrować się na wykorzystaniu wyników badań w procesie dydaktycznym, bo choć taki związek można już teraz wykazać, jest on nadal słaby. Po czwarte, konieczne jest korzystanie w większym stopniu z kontaktów międzynarodowych, na przykład poprzez organizowanie wspólnych konferencji naukowych i naukowo-dydaktycznych.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego⁴ ZNACZĄCO

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Jednostka prowadzi badania naukowe, które przyczyniają się w pewnym zakresie do kształtowania programu kształcenia i angażują do pewnego stopnia studentów. Tego typu działalność należałoby zintensyfikować poprzez powołanie wspólnych zespołów badawczych, zwiększenie roli studentów, zapewnienie większego wpływu prowadzonych badań na skuteczniejsze osiąganie efektów kształcenia oraz wykorzystanie w większym stopniu kontaktów międzynarodowych.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

1) Zasady i procedury rekrutacji przyjęte w Uczelni na kierunku „filologia” zostały zawarte w załączniku do uchwały nr 57/2012 Senatu *Warunki i tryb rekrutacji na pierwszy rok studiów Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie w roku akademickim 2013/2014*. Cudzoziemcy mogą odbywać studia w Uczelni na zasadach i w trybie określonym w ustawie (Ustawa z 27 lipca 2005 r., Dz.U. RP nr 164, poz. 1365 z późn. zm.). Corocznie Zarządzeniem Rektora Wszechnicy Polskiej określone są limity przyjęć na studia. Kandydaci na studia przyjmowani są do wyczerpania ustalonych limitów. Formalnej weryfikacji dokumentów dokonuje Komisja Rekrutacyjna, która może przeprowadzać z kandydatami rozmowy informacyjno-wyjaśniające.

Ogłoszenia dla kandydatów na studia są stale dostępne na stronie internetowej. Zawierają one w szczególności informację o zasadach rekrutacji oraz warunkach przyjęcia. Kryteria przyjęć kandydatów na studia opisane są w sposób zrozumiały. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA nie zgłaszali zastrzeżeń do procesu rekrutacji. W ocenie studentów,

ustalone limity pozwalają na efektywne kształcenie. Przyjęte rozwiązania są czytelne dla studentów i uwzględniają zasadę równych szans, chociaż trudno w tym przypadku mówić o selekcji kandydatów, gdyż podstawą przyjęcia na studia pierwszego stopnia jest posiadanie przez kandydata świadectwa dojrzałości, a w przypadku studiów drugiego stopnia wymaga się udokumentowania znajomości języka na poziomie C1. Rozwiązanie to wydaje się zasadne, w kontekście osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Liczba przyjmowanych studentów jest odpowiednia, choć dostrzegalna jest tendencja spadkowa – głównie na filologii germańskiej, na której prowadzone są tylko studia pierwszego stopnia. Liczba studentów w grupie waha się od 15 do 25 osób. Na filologii hiszpańskiej liczebność grup jest znacznie niższa. Taka liczebność grup została przez studentów oceniona pozytywnie.

2) System oceny osiągnięć studentów kierunku „filologia” zorientowany jest zarówno na ocenę osiągniętej wiedzy, umiejętności, jak i kompetencji społecznych. Weryfikacja osiągnięć studentów odbywa się w formie ustnej i pisemnej, co odpowiada specyfice studiowanego kierunku. Formy takie a także częstotliwość weryfikacji częściowej są akceptowane przez ogół studentów, co wykazały rozmowy z ZO PKA. Weryfikacja częściowa wydaje się najbardziej adekwatna w przypadku zajęć z PNJO, gdzie wymagana jest systematyczność i odpowiednia częstotliwość zajęć.

Zasady zaliczania przedmiotu są omawiane w czasie pierwszych zajęć organizacyjnych. Samo przyznawanie ocen podczas egzaminów i zaliczeń studenci określili jako obiektywne. Studenci nie wskazali na przypadki braku obiektywizmu czy nierównego traktowania przez nauczycieli akademickich. Ponadto studenci są również zaznajomieni z zagadnieniem punktów ECTS i znają istotę i cel ich funkcjonowania. Uznali, że przyporządkowanie punktów ECTS poszczególnym przedmiotom jest odpowiednie. Ogólnie należy stwierdzić, że system oceny osiągnięć studentów jest właściwy i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm.

3) Na kierunku „filologia” studenci mają możliwość realizacji części swoich studiów za granicą. Możliwość taką stwarza program Erasmus+. W ramach tego programu Uczelnia podpisała 11 umów o wymianie z zagranicznymi uniwersytetami, jednak studenci obecni podczas spotkania z członkami zespołu wizytującego wskazali, że brakuje umów z uczelniami w Wielkiej Brytanii. Studenci dobrze ocenili swój poziom wiedzy na temat tego, w jaki sposób należy starać się o stypendium – w Uczelni organizowane są spotkania informacyjne i jest możliwość uzyskania bieżącej pomocy. Wyjazdy zagraniczne są bardzo pozytywnie oceniane przez studentów. Studenci nie wskazali na problemy związane z zaliczeniem osiągnięć uzyskanych za granicą, ze względu na skuteczny system wcześniejszego ustalenia, które przedmioty zostaną uznane, a które nie. Studenci kierunku „filologia” nie mają wiedzy na temat możliwej mobilności krajowej (np. w ramach programu MOST). Oceniając strukturę i organizację programu studiów, należy uznać, iż sprzyja ona mobilności studentów.

Promocją i akcją informacyjną o możliwości wyjazdu w ramach programu Erasmus zajmuje się Biuro Wymiany Międzynarodowej i Koordynator Erasmusa, studenci informowani są o możliwościach wyjazdu poprzez stronę internetową, tablice informacyjne, a także podczas spotkań z Koordynatorem Erasmusa. Z rozmów ZO PKA ze studentami wynika, że uzyskują oni wszelką pomoc w przygotowaniu planu zajęć w uczelni przyjmującej oraz innych dokumentów aplikacyjnych. Studenci nie mają natomiast wiedzy o liczbie punktów ECTS, które muszą zdobyć uczestnicząc w wymianie studenckiej. Twierdzą, że

ułożeniem odpowiedniego programu w uczelni przyjmującej zajmuje się Koordynator i taka wiedza jest im niepotrzebna.

4) Opieka naukowa i dydaktyczna została pozytywnie oceniona przez studentów obecnych na spotkaniu z członkami zespołu wizytującego. Studenci znają zasady zindywidualizowanego kształcenia, a tym samym uzyskiwania indywidualnej opieki naukowej, szczególnie w przypadku studentów zdolnych. Posiadają również informacje dotyczące procedury dyplomowania oraz egzaminu dyplomowego. Studenci zgłosili jedynie zastrzeżenia co do zbyt małej, w ich opinii, liczby seminariów oraz tematyki seminarium, która nie zawsze odpowiada ich zainteresowaniom.

Studenci kierunku „filologia” mają swobodny dostęp do aktualnych informacji związanych z organizacją studiów i procedurami ich toku, w tym także o programach kształcenia. Wszelkie informacje publikowane są w formie komunikatów na stronie internetowej oraz na tablicach w budynkach Uczelni.

Materiały dydaktyczne zalecane i udostępniane na stronie internetowej bądź w wersji drukowanej przez nauczycieli akademickich są przydatne w procesie kształcenia. Studentom znane są także treści zawarte w kartach przedmiotów, a kompletność zawartych w nich informacji nie budzi zastrzeżeń. W ich opinii, treści programowe znajdują odzwierciedlenie w prowadzonych zajęciach dydaktycznych. Zajęcia z pedagogiki oraz informatyki są prowadzone z wykorzystaniem metod nauczania na odległość.

Studenci pozytywnie oceniają kontakt z prowadzącymi zajęcia, z którymi mogą się spotkać w ramach konsultacji indywidualnych. Informacje dotyczące konsultacji umieszczone są w gablotach informacyjnych, w rozmowie z ZO PKA studenci zgłosili jednak, że większość wykładowców nie przebywa w wyznaczonych terminach konsultacji w katedrach i należy wcześniej zgłosić nauczycielowi akademickiemu chęć przybycia na jego dyżur. Istnieje możliwość kontaktowania się z nauczycielami akademickimi drogą elektroniczną. Studenci niepełnosprawni mają zapewnione dodatkowe wsparcie poprzez opiekunów osób niepełnosprawnych, którzy pomagają w rozwiązywaniu ich indywidualnych problemów. Ponadto na Uczelni działa wypożyczalnia sprzętu, w której studenci niepełnosprawni mogą wypożyczyć laptopy oraz dyktafony.

Zakres opieki materialnej i socjalnej dla studentów został sformułowany w *Regulaminie ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Wszechnicy Polskiej* i przewiduje wszystkie rodzaje świadczeń pomocy materialnej wymienione w art. 173 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Przepisy zawarte w *Regulaminie* są zgodne z obowiązującym prawem. Uprawnieniami w zakresie przyznawania stypendium socjalnego, stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych oraz zapomogi dysponuje Komisja Stypendialna, której większość (zgodnie z art. 177 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym) stanowią studenci. W roku akademickim 2014/2015 34 studentów otrzymało stypendia socjalne oraz 10 studentów stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, została również przyznana 1 zapomoga. W decyzjach stypendialnych nie ma uchybień natury formalnej; zostały wydane z poszanowaniem przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. (z późniejszymi zmianami) oraz Kodeksu postępowania administracyjnego. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA ocenili proces przyznawania świadczeń pomocy materialnej jako przejrzysty i niebudzący zastrzeżeń. Podkreślali, że ze strony Uczelni otrzymują należyte wsparcie w procesie ubiegania się o środki. Pozytywnie oceniono także dostęp do informacji dotyczących możliwości ubiegania się o pomoc materialną, w szczególności terminów

składania wniosków, wymaganych dokumentów itp., które publikowane są w formie komunikatów na tablicach informacyjnych oraz stronie internetowej Uczelni.

Studenci mają możliwość ubiegania się o stypendium Rektora dla najlepszych studentów, które (zgodnie z art. 174 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym) może być przyznane studentom w liczbie nieprzekraczającej 10% studentów danego kierunku. W roku akademickim 2014/2015 stypendium Rektora zostało przyznane 9 studentom. W opinii studentów, obowiązujące zasady ubiegania się o stypendium Rektora są właściwe i wystarczająco mobilizują do osiągania wysokich wyników w nauce.

Z rozmów ZO PKA ze studentami wynika, że studencki akceptują wysokość czesnego; uważają, że jest porównywalna do innych warszawskich uczelni. W opinii studentów Uczelnia prowadzi przejrzystą politykę naliczania opłat i zapewnia odpowiedni dostęp do wszelkich informacji w tym zakresie.

Wizytowana Jednostka wspiera rozwój zawodowy, kulturalny i społeczny studentów. Wśród licznych organizacji, które odpowiadają za animację życia studenckiego, zarówno naukowego jak i kulturalnego, należy wymienić Samorząd Studentów oraz Studenckie Koła Naukowe.

W trakcie wizytacji odbyło się spotkanie z przedstawicielami samorządu studenckiego. Uczelnia spełnia wymagania Ustawy z art. 67 ust. 4 co do minimalnego udziału przedstawicieli studentów w Radzie Wydziału. Zapewnia również na potrzeby działalności ustawowej i regulaminowej samorządu studenckiego niezbędną bazę lokalową wyposażoną w sprzęt biurowy i inne środki trwałe potrzebne do prawidłowego funkcjonowania. Tym samym stwierdzić należy, iż spełniony został wymóg ustawowy z art. 202 ust. 8. Władze Uczelni wspierają finansowo i instytucjonalnie ruch studencki oraz nowe inicjatywy studenckie.

Studenci mają zapewnione wsparcie ze strony uczelnianego Biura Karier, gdzie mają możliwość zasięgnięcia porady związanej z określeniem ścieżki kształcenia; mogą także uzyskać pomoc w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych przy ubieganiu się o pracę.

Studenci pozytywnie wypowiadali się o kontaktach z władzami Uczelni oraz administracją, wskazując na profesjonalizm i życzliwą atmosferę. Zawsze mogą liczyć na pomoc i rzetelną informację od pracowników dziekanatu. Zwrócili również uwagę na to, że zawsze mogą liczyć na pomoc pracowników Dziekanatu Wydziału w kwestii pisania podań i wniosków. Uważają, że godziny pracy dziekanatu oraz biblioteki są dostosowane do ich potrzeb.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Przyjęte zasady rekrutacji na kierunku „filologia” są czytelne i nie zawierają reguł dyskryminacyjnych. Przyjmowana liczba nowych studentów jest odpowiednia do potencjału Jednostki.**
- 2) System oceny osiągnięć studentów jest przejrzysty; pozwala on na weryfikację zarówno wiedzy, umiejętności, jak i kompetencji społecznych.**
- 3) Studenci kierunku „filologia” doceniają wagę mobilności studenckiej i odnoszą się pozytywnie do działań Uczelni w tym zakresie.**
- 4) System opieki naukowej, dydaktycznej i socjalnej spełnia oczekiwania studentów.**

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

1) Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia został utworzony na podstawie Uchwały nr 22/2012 Senatu Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie z dnia 18 grudnia 2012 r. Istotą organizacji i doskonalenia systemu jest stworzenie mechanizmów ciągłego podejmowania decyzji, które winny zapewnić nieustanne monitorowanie, weryfikację i doskonalenie efektów kształcenia, zbieżnych z oczekiwaniami wszystkich interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych oraz włączenie w ten proces wszystkich organów statutowych, jednostek organizacyjnych i pojedynczych stanowisk Uczelni. Cele systemu to: kształtowanie postaw pro jakościowych w Uczelni oraz budowanie kultury jakości kształcenia; stałe monitorowanie jakości kształcenia w Uczelni; analiza, ocena i doskonalenie efektów kształcenia ujętych w programach kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia i studiach podyplomowych; identyfikowanie efektów kształcenia na rynku pracy i ich weryfikacja adekwatnie do oczekiwań; doskonalenie zasad i praktyki udziału interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w określaniu, ocenie i współtworzeniu efektów kształcenia; stymulowanie rozwoju naukowego kadry, analiza i ocena poziomu naukowego i metodycznego kadry dydaktyczno-naukowej oraz stosowanych środków motywacyjnych; analiza, ocena, wypracowanie dróg pozyskiwania zasobów i poprawy warunków zabezpieczenia procesu dydaktycznego; doskonalenie wewnętrznego systemu obiegu informacji; doskonalenie efektywności instrumentów weryfikacji i oceny działań korygujących, naprawczych i doskonalących.

W celu realizacji powyższych celów Zarządzeniem nr 8/2013 z dnia 20 maja 2013 r. Rektor powołał Uczelnianą Radę ds. Jakości Kształcenia oraz Wydziałowe Zespoły ds. Jakości Kształcenia. W skład Rady wchodzi: prorektor ds. organizacyjno-programowych, nauczyciele akademicki, kierownik działu programowania, metodyki i ewaluacji oraz student. Zakres działania Rady obejmuje: koordynowanie wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji w Uczelni, określanie procedur pro jakościowych, inicjowanie i monitorowanie działań pro jakościowych, merytoryczne wspieranie, monitorowanie funkcjonowania oraz udzielanie rekomendacji wydziałowym zespołom, opracowanie we współpracy z zespołami procedur oceny stanu wyjściowego oraz okresowych weryfikacji jakości kształcenia na wydziałach, oraz procedur, metod zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na wydziałach, opracowywanie wzorów formularzy dokumentujących działalność systemu. Do zadań Rady należy opracowywanie: wytycznych i zaleceń do tworzenia programów kształcenia, zaleceń do procedury samooceny programowej i instytucjonalnej wydziałów Uczelni, wytycznych i zaleceń dotyczących oceny jakości kształcenia dla wydziałowych zespołów, metod doskonalenia systemu nagradzania nauczycieli, studentów i pracowników administracyjnych, wytycznych do procedur weryfikowania osiągania założonych kwalifikacji przez studentów, zaleceń do zasad monitorowania współpracy z absolwentami i pracodawcami pod względem zawartości merytorycznej programów kształcenia. Rada monitoruje: funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, systemu punktacji ECTS, mobilność studentów i nauczycieli akademickich, warunki socjalne studentów, jakość obsługi administracyjnej procesu kształcenia. Rada ocenia: realizację programów kształcenia, realizację procedur weryfikowania celów kształcenia osiąganych przez studentów, infrastrukturę dydaktyczną i naukową, dostęp do informacji o warunkach rekrutacji i ofercie dydaktycznej Uczelni, okresowe sprawozdania wydziałowych zespołów, realizację wytycznych i zaleceń zawartych w procedurach pro jakościowych, zbieżność kierunków

studiów ze strategią rozwoju Uczelni i jej misją. Rada wspiera rozwój kształcenia z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi teleinformatycznych oraz rozwój i doskonalenie jednolitego informatycznego systemu obsługi studentów. Rada inicjuje i wspiera ogólnouczelniane badania ankietowe. Ponadto Rada publikuje informacje o podejmowanych w Uczelni działaniach pro jakościowych oraz o ich wynikach, a także wyniki analizy rezultatów ogólnouczelnianych badań ankietowych. Z posiedzeń Rady sporządzane są protokoły, które przekazane zostały do wglądu Zespołowi Oceniającemu. I tak na przykład, w dniu 26 czerwca 2013 roku omawiano między innymi problem wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacyjnych, kierunki działań w celu poprawy w Uczelni jakości kształcenia w roku akademickim 2013/2014 oraz tryb pracy Rady w następnym roku akademickim. Z kolei w dniu 25 czerwca 2014 r. Rada zajmowała się między innymi takimi kwestiami, jak ocena prawidłowości wartościowania punktów ECTS w programach kształcenia, organizacja praktyk studenckich, przeprowadzanie egzaminów z języka obcego oraz, ponownie, wyznaczenie priorytetów dotyczących jakości kształcenia w kolejnym roku akademickim.

Dziekan sprawuje nadzór nad zapewnieniem jakości kształcenia na wydziale. Zakres Wydziałowego Zespołu Jakości Kształcenia obejmuje: monitorowanie jakości procesu kształcenia; ocenę procesu kształcenia; ocenę jakości i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych; działania dotyczące kształtowania kultury jakości kształcenia na wydziale; opracowywanie i przekazywanie dziekanowi i Radzie okresowych sprawozdań z prac Zespołu. Do zadań Zespołu należy w szczególności: monitorowanie procesu kształcenia; weryfikacja związku kierunków studiów ze strategią rozwoju wydziału i Uczelni; weryfikacja zgodności efektów kształcenia określonych w programach kształcenia z efektami kształcenia opisanych w KRK oraz uchwałach Senatu; analiza stopnia spełniania warunków do prowadzenia studiów; określanie celów i sposobów zapewniania oraz doskonalenia jakości kształcenia na wydziale; podnoszenie atrakcyjności prowadzonych kierunków studiów oraz konkurencyjności tych studiów na krajowym i międzynarodowym rynku usług edukacyjnych; opracowywanie metod podnoszenia jakości kadry dydaktycznej; monitorowanie działalności studenckich kół naukowych; określanie zasad i procedur gromadzenia, opracowania, analizy, interpretacji oraz wykorzystania danych dotyczących działalności dydaktycznej i jej efektów; badanie mobilności studentów i nauczycieli akademickich; opracowanie kryteriów oceny nauczycieli akademickich; monitorowanie dostępności na stronach internetowych Uczelni, pełnych, wiarygodnych i aktualnych informacji o rekrutacji, formach studiów; opracowanie metod i procedur weryfikacji osiągania przez studentów założonych efektów kształcenia; weryfikowania – dla studiów drugiego stopnia zgodności prowadzonych badań naukowych w obszarze wiedzy z obszarem kształcenia na prowadzonych studiach; analizowanie i publikowanie wyników ocen jakości kształcenia, w tym w szczególności: wyników egzaminów oraz weryfikowania założonych efektów kształcenia, opinii studentów o procesie kształcenia, opinii i wniosków z monitorowania karier absolwentów wydziału.

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia obejmuje wszystkie aspekty procesu kształcenia oraz wszystkie fazy procesu kształcenia: proces opracowywania, monitorowanie realizacji i ocenę programów kształcenia w świetle osiąganych efektów kształcenia; analizę i ocenę trafności zasad i realnego procesu rekrutacji na studia; ocenę procesu kształcenia, w tym organizacji i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych; ustalanie i monitorowanie stosowanych kryteriów, przepisów i procedur oceniania studentów; dbałość o trafność zatrudniania, poziom przygotowania i systematyczne doskonalenie kadry dydaktycznej; ustalanie wewnętrznych zasad i kryteriów oceny, monitorowanie procedur oceniania kadry naukowo-dydaktycznej; doskonalenie organizacji i

zabezpieczenia procesu dydaktycznego, poziom obsługi administracyjnej procesu dydaktycznego; systematyczny przegląd, ocenę i określanie kierunków doskonalenia wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia; badanie kariery zawodowej absolwentów oraz opinii pracodawców w zakresie przygotowania absolwentów do pracy zawodowej; ocenę warunków socjalnych studentów, w tym możliwości uzyskiwania stypendiów; badanie mobilności studentów i absolwentów; ocenę trafności i aktualności aktów prawnych regulujących proces kształcenia oraz sprawy socjalne studentów; ocenę systemu nagradzania nauczycieli akademickich i pracowników administracyjnych związanych z procesem dydaktycznym. Do form i metod realizacji podstawowych założeń wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zalicza się: monitorowanie i ocenę programów kształcenia i programów studiów; identyfikowanie efektów kształcenia na rynku pracy; ustalanie i monitorowanie kryteriów, przepisów i procedur oceniania studentów; dbałość o trafność zatrudniania, poziom przygotowania i systematyczne doskonalenie kadry dydaktycznej; ustalanie wewnętrznych zasad i kryteriów oceny, monitorowanie procedur oceniania kadry naukowo-dydaktycznej; doskonalenie organizacji i zabezpieczenia procesu dydaktycznego (zapewnienie odpowiednich warunków kształcenia i warunków materialnych studentom, zapewnienie odpowiedniej proporcji liczby nauczycieli akademickich do liczby studentów, zapewnienie odpowiedniej liczebności grup ćwiczeniowych i seminaryjnych, ocena elementów organizacji procesu dydaktycznego); doskonalenie systemu informacyjnego; przegląd, ocenę i określanie kierunków doskonalenia wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Studenci mają prawo do oceniania pracy dydaktycznej i postawy nauczycielskiej wykładowców między innymi w formie ankiet. Gromadzenie opinii studentów ma na celu: systematyczną weryfikację opinii o skuteczności przekazywania treści, w tym sposobów prowadzenia zajęć i zasad oceny; systematyczne gromadzenie wskazówek dotyczących możliwych zmian w zajęciach; wykorzystywanie uwag i sugestii studenckich przy projektowaniu programów nauczania, obsady zajęć, sylabusów i przy prowadzeniu zajęć. Wyniki ankiet powinny w pierwszej kolejności stanowić informację zwrotną dla ocenianych wykładowców, umożliwiając im dostosowanie sposobów prowadzenia zajęć i ich zawartości do oczekiwań odbiorców. Wyniki ankiet dla pojedynczego przedmiotu są brane pod uwagę przy ocenie okresowej wykładowcy, ale nie powinny być jedyną podstawą do jego oceny. Ocena przez studentów zajęć dydaktycznych dotyczy nie mniej niż 30% zajęć dydaktycznych na danym kierunku, specjalności oraz rodzaju i systemie studiów. Na początku każdego semestru dziekan przygotowuje ramowy plan przeprowadzenia oceny zajęć dydaktycznych przez studentów i przekazuje go Prorektorowi ds. Studiów do 31 października w semestrze zimowym, a do 15 marca w semestrze letnim. Plan ten zawiera nazwy przedmiotów oraz liczby studentów w danym semestrze. Ocena odbywa się w ostatnich dwóch tygodniach semestru na podstawie anonimowej ankiety oceny przedmiotu. Ankieta oceny przedmiotu obowiązuje wszystkie wydziały. Można ją uzupełnić o dodatkowe pytania uwzględniające specyfikę realizowanego na wydziale kierunku studiów. Przeprowadzaniem ankietowania wśród studentów zajmuje się Rada Samorządu Studentów. Arkusze ankiety oceny przedmiotu są rozdawane studentom, a po ich wypełnieniu zbierane przez studentów – przedstawicieli Rady Samorządu upoważnionych przez dziekana. Wypełnione arkusze ankiety, w zaklejonej kopercie, są przekazywane dziekanowi. Prowadzący zajęcia jest nieobecny w czasie wypełniania ankiet przez studentów, nie może ingerować w ich wypełnianie, nie może mieć dostępu do wypełnionych arkuszy przed opracowaniem wyników ankiet. Wypełnione arkusze ankiety oceny kursu oraz inne dane osobowe są

poufne. Dostęp do tych danych ma dziekan i osoby przez niego upoważnione. Dziekan jest zobowiązany do poinformowania prowadzącego zajęcia o wynikach ankiety w ciągu miesiąca od jej przeprowadzenia. Wyniki ankiet są pomocne w wyborze najlepszego dydaktyka na każdym wydziale w danym roku akademickim, który otrzymuje nagrodę rektora. Absolwenci danego kierunku studiów, anonimowo i dobrowolnie, wyrażają swoją opinię za pomocą ankiety. Można ją uzupełnić o dodatkowe pytania uwzględniające specyfikę danego kierunku studiów. Za organizację oceny zajęć dydaktycznych przez studentów, sondażu opinii absolwentów, sondażu opinii pracodawców, opracowanie wyników ankiet oraz za wykorzystanie wyników oceny i opinii w procesie doskonalenia jakości kształcenia odpowiada dziekan. Po zakończeniu semestru pracownik ds. ewaluacji z Działu Programowania, Metodyki i Ewaluacji Kształcenia, we współpracy z Zakładem Badań Społecznych, przygotowuje raport zawierający wyniki ankiet dla wszystkich objętych ankietyzacją przedmiotów i przekazuje go do wiadomości Radom Wydziałów i Senatowi. Okres przechowywania wypełnionych ankiet, raportu, sprawozdań i ocen z wyników ankietowania wynosi 4 lata.

Hospitacje zajęć dotyczą wszystkich nauczycieli akademickich, a przede wszystkim młodszych i nowozatrudnionych pracowników naukowo-dydaktycznych. Hospitacje zajęć powinny być prowadzone przez doświadczonych nauczycieli akademickich, uznanych dydaktyków. Na początku każdego semestru dziekan przygotowuje propozycje przeprowadzenia hospitacji i przekazuje je do 31 października w semestrze zimowym, a do 15 marca w semestrze letnim Prorektorowi ds. Studiów, który przygotowuje ramowy plan przeprowadzenia hospitacji. Plan hospitacji zawiera nazwy przedmiotów realizowanych w danym semestrze, miejsca zajęć oraz nazwiska hospitowanych i hospitujących. Zajęcia danego pracownika powinny być hospitowane przynajmniej raz na trzy lata, jeżeli wyniki hospitacji w danym roku są pozytywne. W przypadku hospitacji nauczycieli akademickich prowadzących przedmioty ogólnouczeniowe, dziekan przygotowuje ramowy plan hospitacji w porozumieniu z kierownikiem jednostki odpowiedzialnej za prowadzenie tych przedmiotów. Wizytacja zajęć dydaktycznych przez hospitującego odbywa się w sposób niezapowiedziany, w dowolnym terminie zajęć danego semestru. Z przeprowadzonej hospitacji sporządza się protokół. Protokół z hospitacji przekazuje hospitujący dziekanowi z zachowaniem poufności. Hospitujący jest zobowiązany w ciągu 1 tygodnia po hospitacji omówić treść protokołu z hospitowanym. Uwagi zapisane w protokołach z hospitacji zajęć są wykorzystywane w okresowych ocenach pracowników i w awansowaniu nauczycieli akademickich. Stanowią one wytyczne do obsady personalnej zajęć dydaktycznych. Za organizację hospitacji na wydziale oraz za wykorzystanie opinii i wniosków wynikających z hospitacji odpowiada dziekan. Dziekan na radzie wydziału w czerwcu i w lutym informuje o wynikach hospitacji.

Celem okresowej oceny, w tym samooceny, jest dostarczenie kierownictwu dowolnej jednostki organizacyjnej uczelni informacji o stopniu osiągnięcia założonych celów i efektów kształcenia oraz poziomu jakości kształcenia. Ponadto samoocena umożliwia sformułowanie wniosków dotyczących: mocnych i słabych stron organizacji w badanym zakresie; poziomu zaawansowania/dojrzałości organizacji do tworzenia przyjaznego środowiska i sprzyjających warunków do studiowania i prowadzenia badań; priorytetowości dalszych działań doskonalących. Przedmiotem oceny może być zakład, katedra, wydział lub cała uczelnia. Sporządzenie zbiorczej oceny następuje na trzech poziomach: samoocena wydziału (wydziałowego zespołu ds. oceny jakości kształcenia); ocena przez kandydatów/studentów/absolwentów; ocena Senatu. Prorektor ds. Organizacyjno-

Programowych: analizuje aktualne przepisy prawa i regulacje Wszechnicy Polskiej; analizuje protokoły pokontrolne agencji akredytacyjnych; współpracuje z Działem Programowania, Metodyki i Ewaluacji Kształcenia oraz innymi organami Uczelni; dokonuje corocznego przeglądu zasad zapewnienia jakości kształcenia; zgłasza Rektorowi i Senatowi propozycje zmian w zasadach zapewnienia jakości kształcenia przed październikowym posiedzeniem Senatu.

W celu sprawnej realizacji zadań, ukierunkowanych na współudział w doskonaleniu jakości kształcenia w wewnętrznym systemie zapewniania jakości kształcenia wyodrębnione zostały następujące podsystemy: podsystem kierowania; podsystem programowania i planowania; podsystem realizacji programu kształcenia; podsystem zabezpieczenia procesu kształcenia; podsystem ewaluacji procesu kształcenia. W skład podsystemów wchodzi organy, jednostki i komórki organizacyjne Uczelni o charakterze stałym oraz powoływane doraźnie w celu realizacji zadań, dyktowanych potrzebami systemu. Podsystem kierowania stanowią Senat Uczelni i Rektor, który określa zadania i sposób funkcjonowania Rady ds. Jakości, Zespołów ds. Jakości oraz koordynatorów podsystemów.

Senat Uczelni dokonuje analizy i oceny funkcjonowania Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia za każdy rok akademicki. Nadzór nad wdrożeniem i doskonaleniem Uczelnianego Systemu sprawuje Rektor Uczelni.

Jednostka przestrzega regulacji dotyczących udziału studentów w organach kolegialnych, co potwierdza przedstawiony podczas wizytacji skład osobowy Rady Wydziału. Liczba studentów uczestniczących w posiedzeniach Rad Wydziału stanowi wymagane 20% składu tego organu, zgodnie z art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Przedstawiciele Samorządu Studentów pozytywnie oceniają swój wkład w prace organów kolegialnych. Deklarują obecność na posiedzeniach, co potwierdza dokumentacja w postaci protokołów. Członkowie Samorządu Studenckiego posiadają wiedzy na temat działalności Parlamentu Studentów RP, uczestniczą w ogólnopolskich konferencjach samorządów studentów. We współpracy z Władzami Uczelni organizują szkolenia z praw i obowiązków dla studentów I roku.

Jak widać z powyższego, w Uczelni opracowano spójny system, który ma na celu zapewnienie wysokiej jakości kształcenia, ale powstaje pytanie, w jakim stopniu został on w rzeczywistości wdrożony i na ile uzyskiwane dane są wykorzystywane do podnoszenia jakości procesu dydaktycznego. Tutaj odpowiedź nie jest do końca jednoznaczna, gdyż brak jest czasem dowodów na to, że system ten został do końca wdrożony i że działa on skutecznie. I tak na przykład, brak jest konkretnych procedur mających na celu weryfikację stopnia osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia dla poszczególnych przedmiotów, a podczas spotkania ZO PKA z nauczycielami okazało się, że nie widzą oni różnicy między działaniem tego typu a ocenianiem i egzaminowaniem studentów. Jak z kolei pokazała analiza prac dyplomowych i etapowych oraz hospitacje zajęć, we wszystkich tych obszarach da się zauważyć pewne niedociągnięcia, czasem poważne (np. jakość prac dyplomowych i sposób ich oceny), co skłania do wniosku, że system zapewnienia jakości kształcenia, choć bardzo dobrze opisany, często nie sprawdza się w praktyce.

2) Problemem jest również zbyt małe zaangażowanie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w proces zapewnienia jakości kształcenia. Podczas spotkania z ZO PKA, studenci wykazali niewielkie zainteresowanie kwestią jakości kształcenia. Studenci nie wiedzą, jakie organy na Uczelni zajmują się tworzeniem programu studiów oraz do kogo mieliby się udać, aby zgłosić ewentualne uwagi związane z procesem kształcenia. Obecni na

spotkaniu studenci nie posiadali informacji na temat realnego wpływu ankiet na efektywne zmiany w procesie doskonalenia kultury jakości kształcenia, a zarazem nie wyrażali zainteresowania tą kwestią. Rekomenduje się władzom Jednostki intensyfikację działań informacyjnych o prowadzonej ankietyzacji, w celu zwiększenia świadomości studentów o ich realnym wpływie na jakość kształcenia. Spotkania zespołu oceniającego z pracownikami również pokazały, że nie zdają sobie oni w dużej mierze sprawy z tego, że powinni brać udział w udoskonalaniu polityki jakości kształcenia w Uczelni. Z kolei ani w Radzie ds. Jakości Kształcenia, ani w Wydziałowych Zespołach ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia nie ma przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego. Z całą pewnością jednym z głównych zadań władz Uczelni w najbliższym czasie powinno być wyeliminowanie tych mankamentów

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+
umiejętności	+/-	+/-	+	+	+/-	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+/-	+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

-- nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego³ CZĘŚCIOWO

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) w Jednostce funkcjonuje przejrzysty system zapewnienia jakości kształcenia, który jest spójny i zawiera wiele kluczowych elementów; wydaje się jednak, że nie jest on do końca efektywny, a uzyskiwane dane nie są wykorzystywane w wystarczającym stopniu w celu dokonywania kompleksowej oceny efektów kształcenia, co pozwoliłoby na modyfikację programu i metod kształcenia oraz udoskonalenie jakości jego końcowych rezultatów.

2) choć istotnym elementem systemu są ciała, w skład których wchodzi przedstawiciele władz Uczelni, nauczycieli akademickich, administracji i studentów, to wśród pracowników i studentów nie da się zauważyć poczucia, że mogą wywierać wpływ na proces kształcenia; zmarginalizowana jest też rola interesariuszy zewnętrznych.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	Znacząco	częściowo	niedostatecznie

1	koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji			X		
3	program studiów			X		
4	zasoby kadrowe					X
5	infrastruktura dydaktyczna		X			
6	prowadzenie badań naukowych ³			X		
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości				X	

Po zapoznaniu się z dokumentacją przedstawioną przez Wydział Filologii i Pedagogiki Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie oraz po przeprowadzeniu spotkań z różnymi grupami interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, a także na podstawie hospitacji zajęć i treści prac etapowych oraz dyplomowych, Zespół Oceniający PKA stwierdza, że organizacja kształcenia oraz infrastruktura dydaktyczna pozwalają na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, natomiast przyjęty program i plan studiów, biblioteka i działalność naukowa, a zwłaszcza kadra i współpraca międzynarodowa pozwalają na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Możliwości rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej Jednostce są dobre, a system zapewnienia wysokiej jakości kształcenia został opracowany i wdrożony zgodnie z wymogami i wzorcami. Zastrzeżeń nie budzą następujące obszary, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest efektywny:

- 1) koncepcja kształcenia, oferta kształcenia (różnorodna i elastyczna),
- 2) zakładane przez Jednostkę efekty kształcenia i ich ocena (spójne, możliwe do osiągnięcia, zgodne z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji, zakładaną koncepcją rozwoju ocenianego kierunku oraz kwalifikacjami zatrudnionej kadry naukowo-dydaktycznej),
- 3) działania zmierzające w kierunku monitorowania karier absolwentów,

³ Ocena obligatoryjna jedynie dla studiów II stopnia i jednolitych magisterskich.

- 4) system praktyk studenckich,
- 5) przejrzysta polityka kadrowa,
- 6) infrastruktura dydaktyczna,
- 7) zasady rekrutacji oraz system opieki naukowej, dydaktycznej i socjalnej.

Następujące obszary wymagają podjęcia działań naprawczych:

- 1) rozszerzenie udziału interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie określania koncepcji kształcenia, tworzenia programów studiów, określania efektów kształcenia itp. O ile samorząd studencki jest zaangażowany w tego rodzaju działania, o tyle świadomość studentów o ich realnym wpływie na jakość kształcenia nie jest powszechna. Uczelnia od lat współpracuje z placówkami edukacyjnymi, ale inni przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego także są zainteresowani współpracą,
- 2) usprawnienie systemu weryfikacji etapowych i końcowych efektów kształcenia, który nie funkcjonuje właściwie, na co wskazuje analiza testów, prac zaliczeniowych, procesu dyplomowania,
- 3) korekta liczby efektów kształcenia oraz ich rozłożenia w macrylicy,
- 4) zapewnienie minimum kadrowego na studiach pierwszego i drugiego stopnia (do minimum kadrowego na studiach pierwszego stopnia brakuje jednej osoby ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem profesora oraz czterech osób ze stopniem naukowym doktora; na studiach drugiego stopnia brakuje do minimum kadrowego pięciorga samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych),
- 5) zwrócenie uwagi na dorobek naukowy kadry i jego związek z prowadzoną dydaktyką,
- 6) określenie sposobu i warunków wsparcia rozwoju naukowego pracowników,
- 7) uzupełnianie zbiorów biblioteki o najnowszą literaturę i zaprenumerowanie czasopism niezbędnych dla studentów kierunku „filologia”, rozważenie możliwości uzyskania dostępu do dodatkowych, pełnotekstowych baz danych,
- 8) intensyfikacja badań naukowych z udziałem studentów,
- 9) wykorzystanie w większym stopniu kontaktów międzynarodowych.

Uwaga: jeżeli wyjaśnienia przedstawione w odpowiedzi na raport lub we wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy z wizytacji będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen raport powinien zostać uzupełniony. Należy syntetycznie omówić wyjaśnienia, dokumenty i dodatkowe informacje, które spowodowały zmianę oceny (odnieść się do każdego kryterium odrębnie, a ostateczną ocenę umieścić w Tabeli nr 3).

Tabela nr 3

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria, w odniesieniu do których nastąpiła zmiana oceny					

W odpowiedzi na Raport z wizytacji, Władze Rectorskie Wszechnicy Polskiej szkoły Wyższej w Warszawie odniosły się szczegółowo do oceny kryteriów 4 oraz 8.

Odnosnie do oceny kryterium 4 Władze Uczelni przedstawiły wyjaśnienia oraz dokumentację dotyczącą minimum kadrowego na ocenianym kierunku. W przypadku czworga nauczycieli akademickich uzupełniono informacje dotyczące liczby godzin zajęć dydaktycznych prowadzonych na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia. Z przedstawionej dokumentacji wynika, że wymiar przydzielonych zajęć jest zgodny z przepisami § 13 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r., poz. 1370). W przypadku dwóch osób przedłożono kserokopie tłumaczenia dyplomów zagranicznych na język polski. Przedstawiona dokumentacja pozwala na zaliczenie do minimum kadrowego czterech osób. Uzupełniono także informacje na temat dorobku naukowego sześciorga nauczycieli akademickich. Ponadto w jednym przypadku załączono kserokopię zaświadczenia równorzędności stopnia uzyskanego za granicą ze stopniem doktora habilitowanego w Polsce. Całościowy dorobek, a zwłaszcza bieżąca oraz planowana aktywność naukowa pozwala na zaliczenie do minimum kadrowego kolejnych sześciorga nauczycieli akademickich. Od czasu wizytacji Uczelnia zatrudniła także nowych nauczycieli akademickich. W odpowiedzi na Raport powizytacyjny przedstawiono umowy z czworgiem nauczycieli akademickich, z których troje rozpoczęło pracę w Uczelni od semestru letniego 2014/2015 a jedna osoba rozpocznie zatrudnienie od 1.10.2015 roku. Biorąc pod uwagę fakt, że do minimum kadrowego wliczani są nauczyciele akademicy zatrudnieni w uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów (§ 13 ust. 1 ww. rozporządzenia), do minimum kadrowego na rok 2014/2015 można zaliczyć kolejne trzy osoby (Załącznik, punkty 11-13). Stosunek liczby nauczycieli akademickich, którzy mogą zostać zaliczeni do minimum kadrowego do liczby studentów kierunku (570) spełnia wymagania § 17 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r., poz. 1370), wynosi bowiem 1 : 32 przy obowiązującym na wizytowanym kierunku nie mniejszym niż 1 : 50. Rozwiązany został problem minimum kadrowego na studiach I stopnia we wszystkich czterech specjalnościach językowych, natomiast na studiach II stopnia w specjalnościach filologia angielska, filologia hiszpańska i filologia rosyjska. Powyższe wyjaśnienia i argumenty pozwalają na **podniesienie oceny kryterium 4 z niedostatecznie na w pełni.**

Dokumentacja przedstawiona w odniesieniu do oceny kryterium 8 świadczy o tym, że Uczelnia jest sprawnie zarządzana, co widoczne jest w dbałości o dokumentację WSZJK oraz w stałym udoskonalaniu mechanizmów zapewniania jakości mimo oporu nauczycieli akademickich obawiających się zbyt dużej biurokratyzacji procesu dydaktycznego oraz niechęci studentów do angażowania się w działalność komisji jakościowych. W Uczelni opracowano spójny system, który ma na celu zapewnienie wysokiej jakości kształcenia, a w odpowiedzi na Raport powizytacyjny przedstawiono procedury służące wdrożeniu WSZJK. Opisana w Załączniku 1 do Odpowiedzi na Raport powizytacyjny Procedura oceny osiągania efektów kształcenia przez studentów Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie zawiera jasno sformułowane formy i kryteria oceny osiągania efektów w kategoriach wiedzy,

umiejętności oraz kompetencji społecznych, jak również zakresy odpowiedzialności w tym zakresie zarówno nauczycieli oraz kierowników jednostek, jak i Rady Wydziału oraz Senatu Uczelni. Załącznik 2 stanowi Zarządzenie nr 25/2014 Rektora Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie z dnia 20 października 2014 roku w sprawie zasad przygotowania prac dyplomowych oraz prowadzenia egzaminów dyplomowych, którego sformułowania nie budzą zastrzeżeń. Zarządzenie nr 24/2014 Rektora Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie z dnia 20 października 2014 roku w sprawie oceny jakości prac dyplomowych (Załącznik 3 do Odpowiedzi na Raport powizytacyjny) nakłada na wydziały obowiązek corocznej oceny jakości prac dyplomowych na podstawie trzech losowo wybranych prac dyplomowych z każdego kierunku studiów. Choć idea jest słuszną, pewien niepokój budzi skład komisji powołanej do oceny prac dyplomowych na kierunku „filologia”. W skład komisji wchodzi bowiem nauczyciel akademicki, któremu jako promotorowi i recenzentowi wytknięto w Raporcie powizytacyjnym zawyżanie ocen i pobieżne formułowanie opinii w recenzjach. Załącznik 4 do Odpowiedzi na Raport powizytacyjny stanowi Zarządzenie nr 4/2015 Rektora Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie z dnia 1 marca 2015 roku w sprawie: Zmiany Zarządzenia Rektora nr 8/2013 z dnia 20 maja 2013 roku. Zmianie uległa treść Załączników 2 i 3 do ww. Zarządzenia, które określają skład Rady do spraw Jakości Kształcenia (Zał. 2) oraz skład wydziałowych zespołów do spraw Jakości Kształcenia (Zał. 3). W składzie Rady do spraw Jakości Kształcenia zwraca uwagę bardzo silna reprezentacja interesariuszy zewnętrznych (siedem osób). Oprócz przedstawicieli nauczycieli akademickich w skład Rady wchodzi też przedstawiciele pracowników administracyjnych (dwie osoby) oraz przedstawiciele studentów (trzy osoby). Także w składzie Zespołu do spraw Jakości Kształcenia Wydziału Filologii i Pedagogiki, prowadzącego oceniany kierunek, znaleźli się zarówno interesariusze wewnętrzni (nauczyciele akademicy, pracownik administracyjny i studenci), jak i dwoje interesariuszy zewnętrznych. W odpowiedzi na Raport powizytacyjny przedstawiono także opublikowany w 2012 roku nakładem Wydawnictwa Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej w Warszawie podręcznik dla nauczycieli akademickich i pracowników administracji pt. *Zapewnianie jakości programowania, planowania, weryfikacji i ewaluacji procesu kształcenia*. To syntetyczne opracowanie świadczy o tym, że nauczyciele akademicy i pracownicy administracji Uczelni otrzymali podstawowe informacje dotyczące KRK i wskazówki pozwalające opisać w formie sylabusu prowadzone przez nich zajęcia dydaktyczne. Uwzględniając dokumentację oraz wyjaśnienia przedstawione w Odpowiedzi na Raport powizytacyjny, należy przychylić się do wniosku o **podniesienie oceny kryterium 8 z częściowo na znacząco**.